

ҮНДЭСНИЙ АУДИТЫН ГАЗАР

ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

**ҮНДСЭН ЧИГЛЭЛД ТУСГАГДСАН ЗОРИЛТ,
АРГА ХЭМЖЭЭ БҮРЭН ХЭРЭГЖЭЭГҮЙ БУЮУ
БИЕЛЭЛТ 76.9 ХУВЬТАЙ БАЙНА**

**АУДИТЫН СЭДЭВ: МОНГОЛ УЛСЫН ЭДИЙН
ЗАСАГ, НИЙГМИЙГ 2019 ОНД ХӨГЖҮҮЛЭХ
ҮНДСЭН ЧИГЛЭЛИЙН БИЕЛЭЛТ**

АУДИТЫН КОД: ГАГ-2020/01-ГА

Энэхүү аудитын тайлангаар холбоотой нэмэлт мэдээллийг
дараах хаягаар авна уу.

Гүйцэтгэлийн аудитын газрын захирал бөгөөд
тэргүүлэх аудитор С.Оюунгэрэл

Утас: 263755, цахим хаяг: oyungerels@audit.gov.mn

Аудитын менежер З.Ариунзаяа

Утас: 261805, цахим хаяг: ariunzayaz@audit.gov.mn

Ахлах аудитор Б.Долгорсүрэн

Утас: 262451, цахим хаяг: dolgorsuren@audit.gov.mn

Аудитор Ү.Төгсжаргал

Утас: 262451, цахим хаяг: tugsjargalu@audit.gov.mn

Аудитор М.Баяртогтох

Утас: 262451, цахим хаяг: bayartogtokhm@audit.gov.mn

Аудитор Б.Анхбаатар

Утас: 262451, цахим хаяг: ankhbaatarb@audit.gov.mn

Улаанбаатар хот
2020 он

МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ АУДИТОРЫН
ТУШААЛ

2020 оны 04 сарын 22 өдөр

Дугаар А/37

Улаанбаатар хот

Аудитын тайланг баталгаажуулах тухай

Төрийн аудитын тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.4.5, 13.4.7, 19 дүгээр зүйлийн 19.3.3 дахь заалт, Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын 2016 оны А/92 дугаар тушаалаар баталсан "Гүйцэтгэлийн аудитын журам"-ын 12.39 дэх заалтыг тус тус үндэслэн ТУШААХ нь:

1. "Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2019 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэлийн биелэлт"-д хийсэн гүйцэтгэлийн аудитын тайланг хавсралтаар баталгаажуулсугай.

2. Аудитын тайланг УИХ-ын Эдийн засгийн байнгын хороо, Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газар, Сангийн яаманд тус тус хүргүүлсүгэй.

3. Аудитаар өгсөн зөвлөмжийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээг авч, хэрэгжилт үр дүнг 2020 оны 12 дугаар сарын 01-ний өдрийн дотор Үндэсний аудитын газарт ирүүлэхийг Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дарга /Л.Оюун-Эрдэнэ/, Сангийн сайд /Ч.Хүрэлбаатар/ нарт тус тус зөвлөсүгэй.

4. Аудитаар өгсөн зөвлөмжийн хэрэгжилтэд хяналт тавьж, үр дүнг тооцон ажиллахыг Гүйцэтгэлийн аудитын газар /С.Оюунгэрэл/-т даалгасугай.

Д.ЗАНДАНБАТ

\\10.10.10.20\Bichig_Kheregi\Tushaal\2020\EA-In A Tushaal\0422GAG1.Docx

000 101010289

ТОВЧИЛСОН ҮГИЙН ЖАГСААЛТ	1
ЗУРАГ, ДҮРСЛЭЛИЙН ЖАГСААЛТ	1
ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ	1
АУДИТЫН ЗОРИЛТ, ХАМАРСАН ХҮРЭЭ, АРГА ЗҮЙ, СТАНДАРТЫН МЭДЭГДЭЛ	2
ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ	4
БҮЛЭГ 1. ҮНДСЭН ЧИГЛЭЛИЙН ЗАРИМ АРГА ХЭМЖЭЭГ ХУУЛЬ, ЖУРАМД НИЙЦҮҮЛЭН ТӨЛӨВЛӨӨГҮЙ БАЙНА	5
ЗАРИМ АРГА ХЭМЖЭЭГ ТӨЛӨВЛӨХДӨӨ МОНГОЛ УЛСЫН ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГЫН БАРИМТ БИЧИГ, БУСАД ХОЛБОГДОХ ХУУЛЬ, ЖУРАМД НИЙЦҮҮЛЭЭГҮЙ БАЙНА	5
ҮНДСЭН ЧИГЛЭЛИЙН ЗАРИМ АРГА ХЭМЖЭЭГ ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО БОЛОВСРУУЛАХ НИЙТЛЭГ ЖУРАМД НИЙЦҮҮЛЭН ТӨЛӨВЛӨӨГҮЙ БАЙНА	8
ЗАРИМ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ САНХҮҮЖИЛТИЙГ ТООЦОО, СУДАЛГААНД ҮНДЭСЛЭН ТӨЛӨВЛӨӨГҮЙ БАЙНА	9
БҮЛЭГ 2. ҮНДСЭН ЧИГЛЭЛИЙН ЗАРИМ АРГА ХЭМЖЭЭГ БҮРЭН ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ, ТАЙЛАГНАХ, ҮНЭЛЭХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНД АХИЦ ГАРААГҮЙ БАЙНА	10
МАКРО ЭДИЙН ЗАСГИЙН БОДЛОГЫН ХЭРЭГЖИЛТИЙН ҮР ДҮНД НЭГДСЭН ТӨСВИЙН АЛДАГДАЛ БУУРЧ, ҮНДСЭН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД ДЭЭШИЛСЭН БАЙНА	10
ЭДИЙН ЗАСГИЙН ӨСӨЛТИЙГ ДЭМЖИХ БОДЛОГЫН АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ХЭРЭГЖИЛТ ХАНГАЛТГҮЙ БАЙНА	11
БҮС НУТАГ, ХӨДӨӨГИЙН ХӨГЖИЛ, БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ БОДЛОГЫН АРГА ХЭМЖЭЭ ХАНГАЛТТАЙ ХЭРЭГЖЭЭГҮЙ БАЙНА	12
ХҮНИЙ ХӨГЖЛИЙГ ДЭМЖИХ НИЙГМИЙН БОДЛОГЫН ХЭРЭГЖИЛТ ТОДОРХОЙ ҮР ДҮНД ХҮРСЭН БАЙНА	13
ЗАСАГЛАЛ, ЭРХ ЗҮЙН ШИНЭЧЛЭЛ, ГАДААД БОДЛОГО, БАТЛАН ХАМГААЛАХ САЛБАРЫН БОДЛОГЫН АРГА ХЭМЖЭЭ ХАНГАЛТТАЙ ХЭРЭГЖСЭН БАЙНА	14
ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ, САНХҮҮЖИЛТИЙГ БҮРЭН ШИЙДВЭРЛЭЭГҮЙГЭЭС ЗАРИМ АРГА ХЭМЖЭЭ ХЭРЭГЖЭЭГҮЙ, ДУТУУ ХЭРЭГЖСЭН БАЙНА	14
ЗГХЭГ-ААС ХИЙСЭН ЭХНИЙ ХАГАС ЖИЛИЙН ҮНЭЛГЭЭГЭЭР ӨГСӨН ҮҮРГИЙГ БҮРЭН ХЭРЭГЖҮҮЛЭЭГҮЙ БАЙНА	15
АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ БИЕЛЭЛТИЙГ БҮРЭН ТАЙЛАГНААГҮЙ, ТУХАЙН ЖИЛД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХЭЭР ТӨЛӨВЛӨСӨН ЭСЭХ, ТӨСЛИЙН ТАЙЛБАР ҮНДЭСЛЭЛД ТУСГАСАН ЭСЭХИЙГ НЯГТЛАХГҮЙГЭЭР ҮНЭЛЖЭЭ	16
ЗГХЭГ-ААС ИРҮҮЛСЭН САНАЛ, ТАЙЛБАР	19
ҮАГ-ЫН ТАЙЛБАР	22
САНГИЙН ЯАМНААС ИРҮҮЛСЭН САНАЛ, ТАЙЛБАР	23
ҮАГ-ЫН ТАЙЛБАР	26
ДҮГНЭЛТ	27
ЗӨВЛӨМЖ	28
ХАВСРАЛТ 1. ХЭРЭГЖЭЭГҮЙ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ СУДАЛГАА	29
ХАВСРАЛТ 2. ЭРЧИМЖҮҮЛЭХ ШААРДЛАГАТАЙ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ СУДАЛГАА	30
ХАВСРАЛТ 3. ХЭРЭГЖИЛТ ДУТУУ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ СУДАЛГАА	31

ТОВЧИЛСОН ҮГИЙН ЖАГСААЛТ

БОАЖЯ	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам
БХБЯ	Барилга, хот байгуулалтын яам
БХЯ	Батлан хамгаалахын яам
БСШУСЯ	Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын яам
ГХЯ	Гадаад харилцааны яам
ДЦС	Дулааны цахилгаан станц
ЗГХЭГ	Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газар
ЗТХЯ	Зам тээврийн хөгжлийн яам
НДС	Нийгмийн даатгалын сан
ОБЕГ	Онцгой байдлын ерөнхий газар
СЗХ	Санхүүгийн зохицуулах хороо
СХЗГ	Стандарт хэмжил зүйн газар
ТЕЗ	Төсвийн ерөнхийлөн захирагч
ТӨБЗГ	Төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын газар
ТЭЗҮ	Техник, эдийн засгийн үндэслэл
УИХ	Улсын Их Хурал
УУХҮЯ	Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам
ҮАГ	Үндэсний аудитын газар
ҮСХ	Үндэсний статистикийн хороо
ҮХГ	Үндэсний хөгжлийн газар
ХЗДХЯ	Хууль зүй, дотоод хэргийн яам
ХНХЯ	Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам
ХХААХҮЯ	Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яам
ЦДАШ	Цахилгаан дамжуулах агаарын шугам
ЭМЯ	Эрүүл мэндийн яам
ЭХЯ	Эрчим хүчний яам

ЗУРАГ, ДҮРСЛЭЛИЙН ЖАГСААЛТ

Дугаар	Нэр
Дүрслэл 1	Үндсэн чиглэлийн арга хэмжээний бодлогын баримт бичигт нийцүүлсэн судалгаа
Дүрслэл 2	Нэгдсэн төсвийн орлого, зарлага, тэнцэл
Дүрслэл 3	Эдийн засгийн өсөлт
Дүрслэл 4	Инфляцын түвшин
Дүрслэл 5	Ажилгүйдлийн түвшин
Дүрслэл 6	Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2019 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэлийн биелэлт

ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ

Дугаар	Нэр
Хүснэгт 1	Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2019 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэлийн зорилт, арга хэмжээ, санхүүжилтийн эх үүсвэрийн судалгаа
Хүснэгт 2	Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2019 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэлийн санал, баталсан арга хэмжээний судалгаа
Хүснэгт 3	Яам, агентлагуудын саналд тусгагдаагүй, УИХ-аар хэлэлцүүлэх явцад нэмэгдсэн арга хэмжээний судалгаа
Хүснэгт 4	Санхүүжилтийн судалгаа
Хүснэгт 5	ЗГХЭГ-ын үнэлгээний судалгаа
Хүснэгт 6	Хэрэгжүүлэгч байгууллагуудын Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2019 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэлийн арга хэмжээний биелэлтийн судалгаа

АУДИТЫН ЗОРИЛТ, ХАМАРСАН ХҮРЭЭ, АРГА ЗҮЙ, СТАНДАРТЫН МЭДЭГДЭЛ

АУДИТ ХИЙХ ҮНДЭСЛЭЛ:

Аудитыг Улсын Их Хурлын 2011 оны 34 дүгээр тогтоол, Төсвийн байнгын хорооны 2019 оны 5 дугаар тогтоол, Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын 2019 оны А/100 дугаар тушаалаар баталсан “Үндэсний аудитын газрын 2020 онд гүйцэтгэх аудитын төлөвлөгөө”-г үндэслэн Төрийн аудитын тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.1-д заасан Үндэсний аудитын газрын бүрэн эрхийн хүрээнд хийлээ.

АУДИТЫН ЗОРИЛТ:

Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2019 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэлийн биелэлтэд гүйцэтгэлийн аудит хийж, дүгнэлт, зөвлөмж боловсруулж, холбогдох байгууллага, албан тушаалтанд танилцуулахад аудитын зорилт чиглэгдсэн болно.

Аудитын зорилтыг хангахын тулд дараах чиглэлээр аудитыг гүйцэтгэсэн. Үүнд:

- Үндсэн чиглэлийн зорилт, арга хэмжээг хууль, журамд уялдуулан төлөвлөсөн эсэх,
- Хэрэгжүүлэгч яам, холбогдох байгууллагууд үндсэн чиглэлийн зорилт, арга хэмжээг үр нөлөөтэй хэрэгжүүлэн хууль, журмын дагуу биелэлт, үр дүнг тооцож, үнэлсэн эсэх

АУДИТЫН ХАМАРСАН ХҮРЭЭ:

Аудитад УИХ-ын 2018 оны 37 дугаар тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2019 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэл”-ийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан 135 зорилт, арга хэмжээг хариуцан хэрэгжүүлэх, биелэлтийн явц, үр дүнг тооцон тайлагнах үүрэг хүлээсэн Төрийн захиргааны 22 төв байгууллага, агентлагийг хамрууллаа.

АУДИТЫН АРГА ЗҮЙ:

Аудитын явцад Аудитын дээд байгууллагын олон улсын стандарт, Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын 2016 оны А/92 дугаар тушаалаар баталсан “Гүйцэтгэлийн аудитын журам”-ыг баримтлан үндсэн чиглэлийн зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэгч яам, байгууллагын хариуцсан албан тушаалтнуудтай ярилцлага хийх, асуулга лавлагаа болон судалгаа авах, тулган баталгаажуулах, харьцуулах, нэгтгэх, дүн шинжилгээ хийх зэрэг аудитын горимыг хэрэгжүүлж, арга зүйн дагуу нотлох зүйл цуглуулж, аудитын дүн, дүгнэлт, зөвлөмж боловсруулав.

АУДИТАД АШИГЛАСАН ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТ:

Аудитад дараах хууль, эрх зүйн актыг шалгуур үзүүлэлт болгон ашигласан. Үүнд:

- Монгол Улсын Үндсэн хууль;
- Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хууль;
- Хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн тухай хууль;
- Төсвийн тухай хууль;
- Монгол Улсын 2019 оны төсвийн тухай хууль болон улсын төсвийн хөрөнгөөр 2019 онд хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээ, барилга, байгууламжийн жагсаалт;
- Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2019 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2020-2021 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль;
- Улсын Их Хурлын 2018 оны 37 дугаар тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2019 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэл”;
- Улсын Их Хурлын 2016 оны 45 дугаар тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр”;
- Улсын Их Хурлын 2016 оны 19 дүгээр тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал-2030”;

- Засгийн Газрын 2016 оны 121 дүгээр тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө”;
- Засгийн Газрын 2017 оны 89 дугаар тогтоолоор баталсан “Бодлогын баримт бичгийн хэрэгжилт болон захиргааны байгууллагын хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийх нийтлэг журам”;
- Засгийн Газрын 2016 оны 249 дүгээр тогтоолоор баталсан “Хөгжлийн бодлогын баримт бичиг боловсруулах нийтлэг журам”;
- “Хөгжлийн бодлогын баримт бичиг боловсруулах нийтлэг журамд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай” Засгийн Газрын 2018 оны 294 дүгээр тогтоол;
- Засгийн Газрын 2018 оны 140 дүгээр тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын 2018-2021 оны хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөр”;
- “Монгол Улсын 2018-2021 оны хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөрийг тодотгон батлах тухай” Засгийн Газрын 2019 оны 290 дүгээр тогтоол;
- Бусад хууль, эрх зүйн актууд.

ХҮНДРЭЛ БЭРХШЭЭЛ:

Дэлхийн хэмжээнд титэмт вирусын өвчлөл цар тахлын хэмжээнд хүрч, улсын хэмжээнд онцгой дэглэм тогтоосноор ихэнх байгууллагууд төвлөрөл үүсгэхгүй байх зорилгоор хорогдуулсан цаг болон онлайнаар ажиллах горимд шилжсэн тул яам, агентлаг дээр очиж ажиллах боломжгүй болж, аудитын явцад дараах хүндрэлүүд тулгарлаа. Үүнд:

- Яам, агентлагуудын үндсэн чиглэл хариуцсан болон бусад мэргэжилтнээс шаардлагатай баримт материалыг шуурхай авах боломжгүй болох,
- Тайлбар тодруулга авах, асууж лавлах асуудлыг утсаар холбогдон авахад хугацаа алдах.

ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ

Улсын Их Хурлын 2018 оны 37 дугаар тогтоолоор “Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2019 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэл”-ийг баталж, “Монгол Улсын тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал-2030”, Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2019 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2020-2021 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, бодлогын бусад баримт бичиг, хөтөлбөртэй уялдуулан хэрэгжүүлэхийг Монгол Улсын Засгийн Газар, Монголбанк, Санхүүгийн зохицуулах хороо болон холбогдох бусад байгууллагад, биелэлтийг оны эхнээс жигд ханган зохион байгуулалтын арга хэмжээ авч, хэрэгжилтийг хагас, бүтэн жилээр гаргаж, танилцуулахыг Засгийн газарт тус тус үүрэг болгосон байна.

Улсын Их Хурлаас “Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2019 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэл”-д дараах 5 бодлого, 20 зорилтын хүрээнд 135 арга хэмжээг төрийн захиргааны 22 төв байгууллага, агентлаг хэрэгжүүлэхээр баталжээ.

Хүснэгт № 1. Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2019 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэлийн зорилт, арга хэмжээ, санхүүжилтийн эх үүсвэрийн судалгаа

№	Бодлого	Зорилтын тоо	Арга хэмжээний тоо	Санхүүжилтийн эх үүсвэр (тэрбум төгрөгөөр)				
				улсын төсөв	гадаад эх үүсвэр	хувийн хэвшил	сан, бусад	нийт дүн
	НИЙТ ДҮН	20	135	899.7	2,360.6	4,815.9	649.1	8,725.3
1	Макро эдийн засгийн бодлого	2	9					-
2	Эдийн засгийн өсөлтийг дэмжих салбаруудын бодлого	5	34	131.0	1,493.1	4,586.7	319.2	6,530.0
3	Бүс нутаг, хөдөөгийн хөгжил, байгаль орчны бодлого	3	21	158.9	796.4	229.2	249.3	1,433.8
4	Хүний хөгжил, нийгмийг хөгжүүлэх бодлого	6	49	564.2	20.1		77.7	662.0
5	Засаглал, эрхзүйн шинэчлэл, гадаад бодлого, батлан хамгаалах салбарын бодлого	4	22	45.6	51.0		2.9	99.5

Эх сурвалж: УИХ-ын 2018 оны 37 дугаар тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2019 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэл”

Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2019 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэлд 135 арга хэмжээг улсын төсвийн 899.7 тэрбум, гадаад эх үүсвэрийн 2,360.6 тэрбум, хувийн хэвшлийн 4,815.9 тэрбум, Хөгжлийн банкны санхүүжилт болон тусгай сан, бусад эх үүсвэрийн 649.1 тэрбум нийт 8,725.3 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтээр хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж, гүйцэтгэлээр 6,130.5 тэрбум төгрөг буюу нийт төлөвлөсөн хөрөнгийн 70.3 хувийг зарцуулсан байна.

БҮЛЭГ 1. ҮНДСЭН ЧИГЛЭЛИЙН ЗАРИМ АРГА ХЭМЖЭЭГ ХУУЛЬ, ЖУРАМД НИЙЦҮҮЛЭН ТӨЛӨВЛӨӨГҮЙ БАЙНА**ЗАРИМ АРГА ХЭМЖЭЭГ ТӨЛӨВЛӨХДӨӨ МОНГОЛ УЛСЫН ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГЫН БАРИМТ БИЧИГ, БУСАД ХОЛБОГДОХ ХУУЛЬ, ЖУРАМД НИЙЦҮҮЛЭЭГҮЙ БАЙНА**

1.1. Төрийн захиргааны төв болон төрийн захиргааны байгууллагууд “Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2019 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэл”-ийн төслийг өөрийн эрхлэх асуудлын хүрээнд нутгийн захиргааны байгууллагаас ирүүлсэн саналыг нэгтгэн боловсруулж, Хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.3¹ дахь заалтыг үндэслэн нийт 304 арга хэмжээг 23,396.5 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтээр хэрэгжүүлэх саналыг Сангийн яаманд ирүүлсэн байна.

1.2. Үндэсний хөгжлийн газар Төсвийн тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.1.1-д “Улсын эдийн засаг, нийгмийг хөгжүүлэх үндсэн чиглэлийн төслийн талаар санал, дүгнэлт боловсруулж, санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад хүргүүлэх” гэж заасныг үндэслэн “Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2019 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэл”-ийн төсөлд санал боловсруулж, хүргүүлсэн боловч Сангийн яам зарим саналыг тусгаагүй байна. Тухайлбал:

- Засгийн газрын 2016 оны 249 дүгээр тогтоолоор баталсан “Хөгжлийн бодлогын баримт бичиг боловсруулах нийтлэг журам”-ын 48.2² дахь заалтын дагуу үндсэн чиглэлд тусгасан 30.0 тэрбум төгрөгөөс дээш төсөвт өртөгтэй арга хэмжээнүүдийг Сангийн яам, Үндэсний хөгжлийн газрын хамтарсан ажлын хэсгийн боловсруулсан “Монгол Улсын 2018-2021 оны хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөр”, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2019 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэлтэй уялдуулах;
- Нэр бүхий зарим томоохон төсөл арга хэмжээний 2019 онд шаардагдах санхүүжилтийн эх үүсвэрийг эцэслэн шийдвэрлэсэн эсэхийг дахин нягтлах;
- (2.7) Хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн мэдээллийн нэгдсэн тогтолцоог бүрдүүлэх арга хэмжээний хүрэх түвшнийг 50 хувь болгон бууруулах.

1.3. Сангийн яам Төрийн захиргааны төв болон төрийн захиргааны байгууллагуудаас ирүүлсэн “Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2019 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэл”-д тусгах саналыг нэгтгэн боловсруулж, 5 бодлого, 20 зорилтын хүрээнд 122 арга хэмжээг 8,471.8 тэрбум төгрөгөөр санхүүжүүлэхээр төлөвлөж, саналыг Засгийн газарт хүргүүлснийг Хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.7³ дахь заалтыг үндэслэн хянан хэлэлцэж, УИХ-д өргөн мэдүүлжээ.

1.4. Засгийн газраас өргөн мэдүүлсэн үндсэн чиглэлийн саналыг Хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.8⁴-д заасны дагуу хэлэлцэж, УИХ-ын 2018 оны 37 дугаар тогтоолоор 5 бодлого, 20 зорилтын хүрээнд 135 арга хэмжээг 8,725.3 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтээр 13 яам, 9 агентлаг хэрэгжүүлэхээр баталсан байна.

Хүснэгт 2. Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2019 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэлийн санал, баталсан арга хэмжээний судалгаа

(тэрбум төгрөгөөр)

Бодлого	Зорилт	Санал		Баталсан		Нэмсэн арга хэмжээний тоо	санхүүжилт	
		арга хэмжээ	санхүүжилт	арга хэмжээ	санхүүжилт		нэмсэн	хассан
Макро эдийн засгийн бодлого	1	2	-	2	-	-	-	-
	2	7	-	7	-	-	-	-
	дүн	9	-	9	-	-	-	-
	3	4	87.7	4	87.7	-	-	-

¹ Төрийн захиргааны төв болон холбогдох төрийн захиргааны байгууллага улсын эдийн засаг, нийгмийг хөгжүүлэх үндсэн чиглэлийн төслийг өөрийн эрхлэх асуудлын хүрээнд нутгийн захиргааны байгууллагаас ирүүлсэн саналыг тусган, нэгтгэн боловсруулж, жил бүрийн 3 дугаар сарын 01-ний дотор санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад ирүүлнэ.

² энэхүү журмын 7 дугаар хавсралтын хүснэгт 1-д заасны дагуу арга хэмжээ бүрд шаардагдах хөрөнгийн хэмжээ, санхүүжилтийн эх үүсвэр нь үндэслэлтэй, бодитой, улсын хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөр, төсвийн хүрээний мэдэгдэлд нийцсэн байх.

³ Засгийн газар улсын эдийн засаг, нийгмийг хөгжүүлэх үндсэн чиглэлийн төслийг хянан хэлэлцэж, жил бүрийн 5 дугаар сарын 01-ний дотор Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлнэ.

⁴ Улсын Их Хурал Засгийн газраас өргөн мэдүүлсэн улсын эдийн засаг, нийгмийг хөгжүүлэх үндсэн чиглэлийн төслийг 6 дугаар сарын 01-ний дотор хэлэлцэн батална.

Эдийн засгийн өсөлтийг дэмжих салбаруудын бодлого	4	10	594.6	10	761.9	-	167.3	
	5	4	3,892.6	5	3,725.8	1		166.8
	6	9	837.0	9	838.4	-	1.4	
	7	6	1,161.1	6	1,116.1	-		45.0
	дүн	33	6,573.0	34	6,530.0	1	168.7	211.8
Бүс нутаг, хөдөөгийн хөгжил, байгаль орчны бодлого	8	8	744.6	8	1,013.9	-	269.3	
	9	7	222.8	10	330.6	3	107.8	
	10	3	89.3	3	89.3	-	-	-
	дүн	18	1,056.7	21	1,433.8	3	377.1	-
Хүний хөгжил, нийгмийг хөгжүүлэх бодлого	11	7	274.4	7	249.9	-		24.5
	12	2	1.0	4	36.0	2	35.0	
	13	3	6.8	4	14.0	1	7.2	
	14	7	6.5	7	6.5	-	-	-
	15	5	54.6	7	117.8	2	63.2	
	16	18	419.2	20	237.8	2		181.4
	дүн	42	762.5	49	662.0	7	105.4	205.9
Засаглал, эрхзүйн шинэчлэл, гадаад бодлого, батлан хамгаалах салбарын бодлого	17	7	72.8	9	92.8	2	20.0	
	18	4	0.1	4	0.1	-		-
	19	4	0.3	4	0.3	-		-
	20	5	6.3	5	6.3	-		0.0
	дүн	20	79.5	22	99.5	2	20.0	0.0
НИЙТ ДҮН		122	8,471.8	135	8,725.3	13	671.2	417.7

Эх сурвалж: Сангийн яам, ЗГХЭГ-ын санал, УИХ-ын 2018 оны 37 дугаар тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2019 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэл”

1.5. УИХ-аар “Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2019 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэл”-ийн төслийг хэлэлцэх явцад санхүүжилтийн эх үүсвэрийг 671.2 тэрбум төгрөгөөр нэмж, 417.7 тэрбум төгрөгөөр хасч, 15 арга хэмжээг нэмж, 2 арга хэмжээг хасч баталсан байна.

1.6. Ингэхдээ Хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.4-т заасан “судалгаа, шинжилгээнд үндэслэсэн байх” зарчмыг баримтлахгүйгээр яам, агентлагуудын саналд тусгагдаагүй, тооцоо судалгаагүй дараах арга хэмжээг нэмж баталжээ.

Хүснэгт 3. Яам, агентлагуудын саналд тусгагдаагүй, УИХ-аар хэлэлцүүлэх явцад нэмэгдсэн арга хэмжээний судалгаа

№	Бодлогын баримтын дугаар	Арга хэмжээ	Санхүүжих дүн (тэрбум төгрөгөөр)
1	2.7	Зээлийн хүүг бууруулах, санхүүгийн үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлэх, эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгож, хэрэгжилтийг эрчимжүүлэх	
2	5.5	Шатахуун импортлох, үйлдвэрлэх, хадгалах, бөөнөөр болон жижиглэнгээр борлуулах үеийн чанарын хяналтын тогтолцоог сайжруулан, Евро-5 стандартын шаардлага хангасан шатахууны эзлэх хувийг нэмэгдүүлэх	
3	9.3	Цаг уур, орчны шинжилгээний техник технологийн шинэчлэл, сүлжээний өргөтгөл хийх	10.0
4	9.9	Байгаль орчинд учруулсан хохирлын хэмжээг тогтоох үнэлгээнд орон нутаг оролцдог байх, санхүүжилтийг төсөвт тусгах	
5	9.10	Цөлжилт доройтлыг бууруулах	
6	11.7	Багш нарын цалин, урамшууллыг нэмэх	33.2
7	12.3	Соёл, урлаг, шинжлэх ухааны салбарын ажиллагсдын хөдөлмөрийн үнэлэмжийг дээшлүүлэх”	1.2
8	12.4	2020 онд Герман болон Европын бусад орнуудад Чингис хааны өмнөх болон дараах үеийн түүх археологийн үзэсгэлэн гаргах бэлтгэл ажиллагааг хангах	
9	13.4	Шинжлэх ухаан технологи, инновацын салбарт олон улсын жишигт нийцсэн барилга байгууламж, лабораторийн орчин нөхцөл бүхий дэд бүтцийг бий болгох	7.2
10	15.6	Халдварт сүрьеэ өвчнийг илрүүлэх, оношлох, эмчлэх	0.5
11	15.7	Сүрьеэгийн эмнэлгийн барилга шинээр барих/360 ортой	10.0
12	16.8	Ядуу хүн амын эрэлт хэрэгцээнд тохирсон халамжийн болон хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих хөтөлбөр, арга хэмжээ, үйлчилгээг бүлэг тус бүрд ялгавартайгаар хүргэх	
13	16.20	Багш, эмч нарын цалин, хөлсний менежментийг боловсронгуй болгох замаар үе шаттайгаар цалин, хөлсийг нэмэгдүүлэх	
14	17.9	Хууль сахиулах их сургуулийн спорт цогцолбор, номын сангийн барилгыг барих	20.0
15	17.8	Төрийн албаны зөвлөлийн хүний нөөцийг нэмэгдүүлэх	
Дүн			82.1

Эх сурвалж: Сангийн яам, ЗГХЭГ-ын санал, УИХ-ын 2018 оны 37 дугаар тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2019 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэл”

1.7. УИХ-аар үндсэн чиглэлийг хэлэлцэх явцад нэмсэн дээр дурдсан 15 арга хэмжээний 10.0 тэрбум төгрөгийн 3 арга хэмжээ хэрэгжээгүй, 17.2 тэрбум төгрөгийн 5 арга хэмжээ дутуу хэрэгжсэн байна. Тухайлбал:

Хэрэгжээгүй арга хэмжээ:

- (9.10) Цөлжилт, газрын доройтлыг бууруулах аргачлалыг шинэчлэх;
- (15.7) Сүрьеэгийн эмнэлгийн 360 ортой 10.0 тэрбум төгрөгийн санхүүжилттэй барилгыг шинээр барих ажлыг 50 хувьд хүргэх;
- 16.8) Ядуу хүн амын эрэлт хэрэгцээнд тохирсон халамжийн болон хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих хөтөлбөр, арга хэмжээ, үйлчилгээг бүлэг тус бүрд ялгавартайгаар хүргэх.

Дутуу хэрэгжсэн арга хэмжээ:

- (2.7) Зээлийн хүүг бууруулах, санхүүгийн үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлэх, эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгож, хэрэгжилтийг эрчимжүүлэх;
- 5.5) Шатахуун импортлох, үйлдвэрлэх, хадгалах, бөөнөөр болон жижиглэнгээр борлуулах үеийн чанарын хяналтын тогтолцоог сайжруулан, Евро-5 стандартын шаардлага хангасан шатахууны эзлэх хувийг нэмэгдүүлэх;
- (9.3) Цаг уур, орчны шинжилгээний техник технологийн шинэчлэл, сүлжээний өргөтгөл хийх;
- (12.4) 2020 онд Герман болон Европын бусад орнуудад Чингис хааны өмнөх болон дараах үеийн түүх археологийн үзэсгэлэн гаргах бэлтгэл ажиллагааг хангах;
- (13.4) Шинжлэх ухаан технологи, инновацын салбарт олон улсын жишигт нийцсэн барилга байгууламж, лабораторийн орчин нөхцөл бүхий дэд бүтцийг бий болгох.

1.8. Аудитаар үндсэн чиглэлийн арга хэмжээг Монгол Улсын хөгжлийн урт, дунд, богино хугацааны бодлогын баримт бичгүүдэд нийцүүлэн төлөвлөсөн эсэхэд судалгаа, шинжилгээ хийлгэх зорилгоор зөвлөх ажиллуулалаа.

Дүрслэл 1. Үндсэн чиглэлийн арга хэмжээний бодлогын баримт бичигт нийцүүлсэн судалгаа

1.9. Зөвлөхийн судалгааны тайланд “Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2019 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэл”-ийн 135 арга хэмжээг урт болон дунд хугацааны хөгжлийн бодлогын баримт бичигтэй нийцүүлэн боловсруулсан боловч зарим бодлогын уялдааг хангахгүйгээр төлөвлөсөн байна гэж дурджээ. Тухайлбал:

- Нийт эрчим хүчинд сэргээгдэх эрчим хүчний эзлэх хувийг Монгол Улсын Тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал-2030-д 20 хувьд хүргэх, Эрчим хүчний талаар төрөөс баримтлах бодлогод 2020 онд 20 хувь, 2030 онд 30 хувьд хүргэхээр тус тус заасан боловч сэргээгдэх эрчим хүчийг хөгжүүлэх стратеги тодорхойгүй, тус салбарын боловсон хүчнийг бэлтгэх, давтан сургах талаарх бодлого боловсрол, мэргэжлийн боловсролын байгууллагад төлөвлөгдөөгүй, мэдээлэл хангалтгүй байна.
- Монгол Улсад ажиллах хүчний оролцооны түвшин 1992 онд 75.8 хувь хүрсэн нь хамгийн өндөр үзүүлэлт байсан бөгөөд 2010 оноос эхлэн тасралтгүй буурч 61.6 хувиас нэмэгдээгүй байхад Монгол Улсын тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал-2030-ын 2.2.1-д хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжиж, 2016-2020 онд хөдөлмөрийн насны хүн амын эдийн засгийн идэвхтэй байдлыг 66 хувьд, ажилгүйдлийн түвшнийг 6 хувьд хүргэх, ... зорилтыг дэвшүүлсэн боловч ажиллах хүчний гадагшаа чиглэсэн урсгал, гаднаас оруулахгүй байх бодлогын зөрүүгээс тухайн зорилт биелэх боломжгүй байна. Мөн хөрөнгө оруулалтын томоохон төсөл, арга хэмжээг дагаж хичнээн хүний нөөц шаардлагатай байгаа талаарх нарийн тооцоолол байхгүй байгаа нь дотоод ажлын байрыг хадгалах, залуучуудыг тогтоон ажиллуулах боломжийг хязгаарлаж, ажил олгогчид ажиллах хүчний хомсдолд орох нөхцөлийг бий болгож байна.
- Үндсэн чиглэлийн 2.6.Хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн мэдээллийн нэгдсэн тогтолцоог бүрдүүлэх арга хэмжээг Гурван тулгуурт хөгжлийн бодлоготой, 2.7.Зээлийн хүүг бууруулах санхүүгийн үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлэх эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгож, хэрэгжилтийг эрчимжүүлэх зэрэг арга хэмжээг Монгол Улсын Тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал 2030-тай буюу дан ганц хөгжлийн урт хугацааны бодлогын баримт бичигтэй уялдуулсан нь салбарын яам, агентлагуудын хэрэгжүүлж буй төслүүдтэй хэрхэн уялдсан, үр нөлөө нь хэрхэн илэрхийлэгдэх нь тодорхойгүй, ямар нэгэн зорилгод хүрэх арга хэрэгсэл төдий зүйл болсон байна.

ҮНДСЭН ЧИГЛЭЛИЙН ЗАРИМ АРГА ХЭМЖЭЭГ ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО БОЛОВСРУУЛАХ НИЙТЛЭГ ЖУРАМД НИЙЦҮҮЛЭН ТӨЛӨВЛӨӨГҮЙ БАЙНА

1.10. “Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2019 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэл”-ийн арга хэмжээг Засгийн Газрын 2016 оны 249 дүгээр тогтоолоор баталсан “Хөгжлийн бодлого боловсруулах нийтлэг журам”-ын 7 дугаар хавсралтаар төлөвлөсөн боловч тухайн жилд хэрэгжүүлэх зарим арга хэмжээний хүрэх түвшнийг тодорхой тусгаагүй, хэрэгжих боломжтой хугацааг үндэслэлтэй тооцож төлөвлөөгүй, шалгуур үзүүлэлтийг оновчтой тогтоогоогүй, судалгаа шинжилгээнд үндэслэхгүйгээр хэт ерөнхий байдлаар тусгажээ. Тухайлбал:

ХХААХҮЯ:

- (3.2) Монгол Улсын малын генетик нөөцийн төлөв байдлын үнэлгээ хийх, мал аж ахуйн салбарын мэдээллийн сан бүрдүүлэх, түүний техник, тоног төхөөрөмжийн шинэчлэлт хийх арга хэмжээний хүрээнд мэдээллийн онлайн системийг бүрдүүлж, техник тоног төхөөрөмжийн шинэчлэлд 339 сум, дүүргийг хамруулахаар баталсан боловч улсын хэмжээний мэдээллийн сан бүрдүүлэхэд зарцуулах хугацаа, шаардагдах хөрөнгийн эх үүсвэрийг бодитой тооцож төлөвлөөгүй.
- (4.5) Үйлдвэржилт 21:100 үндэсний хөтөлбөрийг эрчимжүүлж, үйлдвэржүүлэх бодлого хэрэгжүүлэх арга хэмжээний хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн явцыг 30 хувьд хүргэхээр төлөвлөсөн нь тайлант онд хэдэн үйлдвэр ашиглалтад оруулах, орон нутгийн онцлогт уялдуулан үндэсний үйлдвэрийн аль салбарыг хөгжүүлэхийг тодорхой тусгаагүй;
- (4.9) Төрөөс, дотоодын худалдан авалт, бүтээгдэхүүний нэр төрөл, тоо хэмжээг нэмэгдүүлэх арга хэмжээний хүрэх түвшнийг тодорхойлохдоо дотоодын худалдан авалтыг 10 хувиар өсгөхөөр төлөвлөсөн боловч санхүүжилтийн эх үүсвэрийг батлаагүй, төрөөс дотоодын худалдан авалтын хэдэн нэр төрлийн бүтээгдэхүүнийг дэмжих талаар тодорхой бус.

БХБЯ:

- (8.8) Ган төмөрлөг болон цементийн үйлдвэрлэлийг дэмжих, бизнесийн таатай орчныг бий болгох арга хэмжээг 100 хувь хэрэгжүүлэхээр баталсан боловч тус арга хэмжээний хүрээнд хийх ажлыг тодорхой тусгаагүй.

БОАЖЯ:

- (9.3) Бүгд Найрамдах Солонгос Улсын Экзим банкны 15.9 сая ам.долларын хөнгөлөлттэй зээлээр Байгаль орчны төв лабораторийн барилгын ажлыг 100 хувь хэрэгжүүлэхээр баталсан боловч тайлант онд зөвхөн урьдчилсан судалгааны ажил хийгдсэн.

ХЗДХЯ:

- (17.5) Төрийн тусгай албан хаагчдын нэгдсэн эмнэлгийг шаардлагатай тоног төхөөрөмж, сургалтын материалаар хангах арга хэмжээг 100 хувь хэрэгжүүлэхээр баталсан боловч шалгуур үзүүлэлтийг тодорхой тусгаагүй;
- (17.6) Улсын бүртгэлийн нэгдсэн тогтолцоог үе шаттай төгөлдөржүүлж, төрийн үйлчилгээг цахим хэлбэрт шилжүүлэн, хүртээмжтэй шуурхай хүргэх нөхцөлийг бүрдүүлэх, улсын бүртгэлийн цогцолбор байгуулах арга хэмжээний хүрээнд “Нэг иргэн-нэг бүртгэл” хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг 20 хувьд хүргэхээр баталсан нь хүрэх түвшнийг оновчтой тогтоогоогүй.

ХНХЯ:

- (16.1) Зохион байгуулалттай болон хүний ур чадварт түшиглэсэн 45.0 мянгаас доошгүй ажлын байр бий болгох, 60.0 мянган хүнийг төсөл, хөтөлбөрт хамруулахаар баталсан нь хүрэх түвшнийг холбогдох үндэслэл, тооцоогүйгээр тусгасан;
- (16.2) “Гэрээт малчин” төсөл хэрэгжүүлж, орон нутгийн иргэдийг ажилтай, орлоготой болгох арга хэмжээний шалгуур үзүүлэлтийг төсөлд хамрагдах малчин өрхийн тоогоор тогтоосон нь хүрэх түвшинтэй уялдаагүй байна.

1.11. Энэ нь үндсэн чиглэлийн арга хэмжээг Хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.2-т “Улсын эдийн засаг, нийгмийг хөгжүүлэх үндсэн чиглэлд урт болон дунд хугацааны хөгжлийн бодлогын баримт бичгийн холбогдох заалт, зорилт, арга хэмжээ, хүрэх түвшин, шалгуур үзүүлэлт, хариуцах байгууллага, төсөв, санхүүгийн тооцоо, эх үүсвэрийг тусгасан байна” гэсэн заалтад нийцүүлэхгүй төлөвлөсөнтэй холбоотой байна.

1.12. Үндсэн чиглэлийн арга хэмжээг Монгол Улсын тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал 2030, Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр, түүнийг хэрэгжүүлэх төлөвлөгөө, салбарын урт, дунд хугацааны бодлогын баримт бичгүүдтэй уялдуулан төлөвлөсөн боловч зарим арга хэмжээг бодитой тооцоо судалгаанд үндэслэн төлөвлөөгүйгээс хүрэх түвшнийг тодорхой тусгаагүй, хэрэгжих боломжтой хугацааг үндэслэлтэй тооцож төлөвлөөгүй, шалгуур үзүүлэлтийг оновчтой тогтоогоогүй, хэт ерөнхий байдлаар төлөвлөсөн зөрчил жил бүр давтагдсаар байна.

ЗАРИМ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ САНХҮҮЖИЛТИЙГ ТООЦОО, СУДАЛГААНД ҮНДЭСЛЭН ТӨЛӨВЛӨӨГҮЙ БАЙНА

1.13. Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2019 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2020-2021 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуульд нэгдсэн төсвийн зарлагын дээд хэмжээг 11,589.8 тэрбум төгрөгөөр, “Төсвийн ерөнхийлөн захирагч нарын 2019 оны төсвийн хязгаар батлах тухай” Засгийн Газрын 2018 оны 191 дүгээр тогтоолоор хэрэгжүүлэгч байгууллагуудын 2019 оны урсгал зардлыг 4,213.8 тэрбум төгрөгөөр тус тус баталжээ.

1.14. УИХ-ын 2018 оны 37 дугаар тогтоолоор “Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2019 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэл”-д 74 арга хэмжээг улсын төсвийн 899.7 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтээр хэрэгжүүлэхээр баталсан нь 2019 оны нэгдсэн төсвийн зарлагын 7.8 хувийг, урсгал зардлын 21.3 хувийг тус тус эзэлж байна.

1.15. Энэ нь Хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.9-д “Улсын эдийн засаг, нийгмийг хөгжүүлэх үндсэн чиглэлд үндэслэн санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага тухайн жилийн төсвийн төслийг боловсруулна” гэж заасантай нийцүүлэн тухайн жилийн төсвийн хязгаар, төсвийн төслийг төлөвлөөгүйгээс шалтгаалжээ.

1.16. Засгийн газрын 2016 оны 249 дүгээр тогтоолоор баталсан “Хөгжлийн бодлогын баримт бичиг боловсруулах нийтлэг журам”-ын 48.2-т “энэхүү журмын 7 дугаар хавсралтын хүснэгт I-д заасны дагуу арга хэмжээ бүрд шаардагдах хөрөнгийн хэмжээ, санхүүжилтийн эх үүсвэр нь үндэслэлтэй, бодитой, улсын хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөр, төсвийн хүрээний мэдэгдэлд нийцсэн байх” гэсэн заалтад нийцүүлэн дараах арга хэмжээний санхүүжилтийн эх үүсвэрийг бодитой тооцож төлөвлөөгүй байна. Тухайлбал:

БОАЖЯ:

- (9.4) Гидрогеологийн дунд масштабын зураглал, хайгуул судалгааны 3 ажил, сүлжээнд холбогдсон усны хяналт-шинжилгээний 50 харуул бий болгох ажлыг улсын төсвийн 2.5 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтээр хэрэгжүүлэхээр баталсан боловч санхүүжилт батлаагүйгээс төслийн хөрөнгөөр санхүүжүүлсэн.

ХХААХҮЯ:

- (4.7) Жижиг, дунд үйлдвэрийг хөнгөлөлттэй зээлийн бодлогоор дэмжих арга хэмжээний хүрээнд 400-аас доошгүй төслийг улсын төсөв, гадаад эх үүсвэрийн 200.0 тэрбум төгрөгөөр санхүүжүүлэхээр баталсан боловч улсын төсвөөс 47.0 тэрбум төгрөгийн зээлийг 451 төсөлд олгосон.

БСШУСЯ:

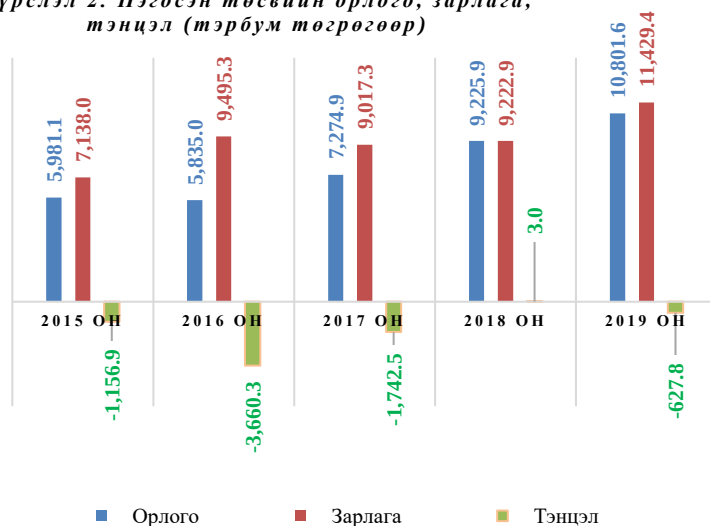
- (11.2.4) Аюулгүй загвар орчныг ерөнхий боловсролын 652 сургуульд бүрдүүлэх арга хэмжээг улсын төсвийн 0.9 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтээр хэрэгжүүлэхээр баталсан боловч дотоод нөөц хөрөнгөөр гүйцэтгэсэн.

1.17. Баталсан арга хэмжээг бүрэн хэрэгжүүлэхэд хүрэлцэхүйц санхүүжилтийг тооцоо судалгаанд үндэслэн бодитой тооцож, төлөвлөөгүйгээс санхүүжилтийн эх үүсвэргүй болох, дутагдах зэрэг нөхцөл байдал бий болсноос арга хэмжээ хэрэгжихгүй, дутуу хэрэгжих үр дагавар үүсч байна.

БҮЛЭГ 2. ҮНДСЭН ЧИГЛЭЛИЙН ЗАРИМ АРГА ХЭМЖЭЭГ БҮРЭН ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ, ТАЙЛАГНАХ, ҮНЭЛЭХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНД АХИЦ ГАРААГҮЙ БАЙНА**МАКРО ЭДИЙН ЗАСГИЙН БОДЛОГЫН ХЭРЭГЖИЛТИЙН ҮР ДҮНД НЭГДСЭН ТӨСВИЙН АЛДАГДАЛ БУУРЧ, ҮНДСЭН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД ДЭЭШИЛСЭН БАЙНА**

2.1. Эдийн засгийн өсөлтийн үр өгөөжийг дээшлүүлж, хүртээмжийг нэмэгдүүлэх, макро эдийн засгийн эрсдэл даах чадавхыг сайжруулж, санхүүгийн тогтвортой байдлыг хангах 2 зорилтын хүрээнд 9 арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээс 6 нь дутуу, 3 нь бүрэн хэрэгжсэн бөгөөд хэрэгжилт 80.0 хувьтай байна.

Дүрслэл 2. Нэгдсэн төсвийн орлого, зарлага, тэнцэл (тэрбум төгрөгөөр)

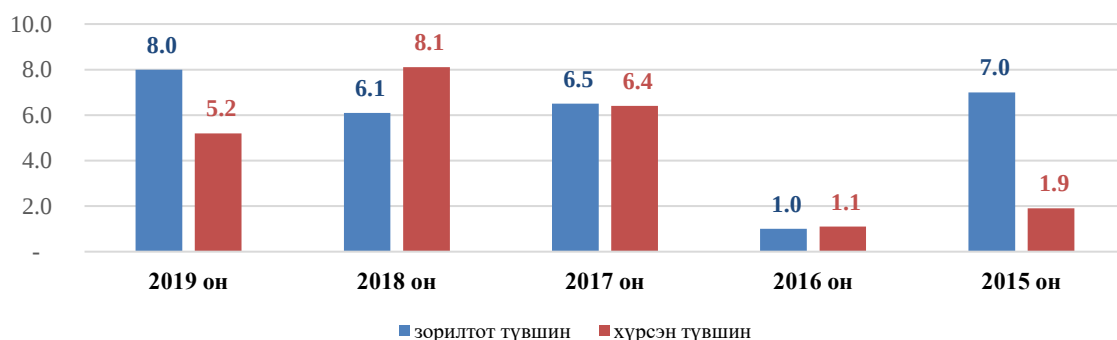
2.2. Нэгдсэн төсвийн 2019 оны урьдчилсан гүйцэтгэлээр төсвийн тэнцвэржүүлсэн тэнцэл 627.8 тэрбум төгрөгийн алдагдалтай гарч, “Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2019 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2020-2021 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль”-д баталсан нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн тэнцлээс 1,285.5 тэрбум төгрөгөөр бага байгаа нь төсвийн алдагдлыг бууруулах зорилготой нийцэж байна.

Эх сурвалж: УСХ-ноос гаргасан “Монгол Улсын 2019 оны нийгэм, эдийн засгийн байдал”

2.3. Засгийн газрын өрийн өнөөгийн үнэ цэнээр илэрхийлсэн үлдэгдлийг дотоодын нийт бүтээгдэхүүнд харьцуулсан харьцаа 2019 оны урьдчилан гүйцэтгэлээр 57.0 хувьтай гарч, зорилтот түвшнээс 1.7 нэгж хувиар илүү байгаа боловч Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1.4⁵-т заасан шаардлагад нийцэж байна.

2.4. Инфляцын түвшин 2019 оны эцэст 5.2 хувьтай байгаа нь зорилтот түвшнээс 3.2 нэгж хувиар бага, өмнөх оноос 2.9 нэгж хувиар буурчээ. Инфляцын өсөлтөд хүнсний бараа, ус, ундаа, мах, махан бүтээгдэхүүн, хувцас, бөс бараа, боловсролын үйлчилгээний бүлэг болон импортын барааны үнийн өсөлт тус тус нөлөөлсөн байна.

Дүрслэл 3. Инфляцийн түвшин (хувиар)

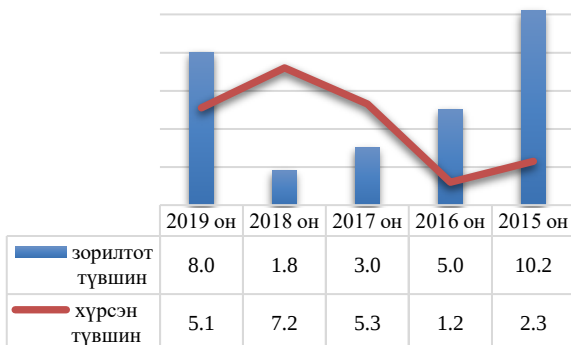
Эх сурвалж: УСХ-ноос гаргасан “Монгол Улсын 2019 оны нийгэм, эдийн засгийн байдал”

⁵ Засгийн газрын өрийн өнөөгийн үнэ цэнээр илэрхийлэгдсэн үлдэгдэл нь тухайн жилийн оны үнээр тооцсон дотоодын нийт бүтээгдэхүүний 60 хувиас хэтрэхгүй байх.

2.5. Монголбанк 2019 онд нийт 15.2 тонн алт худалдан авч, гадаад валютын албан нөөц 4,348.6 сая ам.долларт хүрч, өмнөх оноос 22.5 хувиар буюу 799.0 сая ам.доллараар өсөж, импортын 9 сарын хэрэгцээг хангах түвшинд хүрчээ.

Дүрслэл 4. Эдийн засгийн өсөлт, хувиар

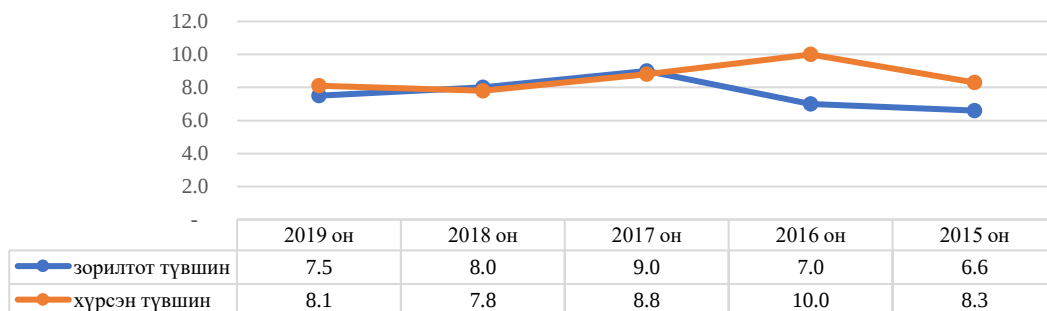

Эх сурвалж: ҮСХ-ноос гаргасан “Монгол Улсын 2019 оны нийгэм, эдийн засгийн байдал”

2.6. Тайлант онд эдийн засгийн өсөлтийг 8.0 хувьд хүргэхээр төлөвлөсөн боловч 2019 оны урьдчилсан гүйцэтгэлээр 5.1 хувьтай гарч, өмнөх оноос 2.1 нэгж хувиар буурсан нь мөнгөний бодлогын хүрээнд өрхийн өрийн дарамтыг багасгах зорилгоор цалингийн болон тэтгэврийн зээлийг хязгаарласнаас нийт зээлийн өсөлт, уул уурхайн салбарын эдийн засгийн өсөлт тус тус буурсантай холбоотой байна.

2.7. ҮСХ-ноос гаргасан ажиллах хүчний түүвэр судалгаагаар 2019 оны жилийн эцэст ажиллах хүчний оролцооны түвшин 60.7 хувьтай байгаа нь зорилтот түвшнээс 3.3 нэгж хувиар бага, ажилгүйдлийн түвшин 8.1 хувьтай байгаа нь зорилтот түвшнээс 0.6 нэгж хувиар илүү байна.

Дүрслэл 5. Ажилгүйдлийн түвшин (хувиар)

Эх сурвалж: ҮСХ-ноос гаргасан “Монгол Улсын 2019 оны нийгэм, эдийн засгийн байдал”

2.8. Зарим арга хэмжээг хэрэгжүүлэх бэлтгэл ажил бүрэн хангагдаагүй, хэрэгжүүлэгч, яам, агентлагуудын үйл ажиллагааны зохион байгуулалт, ажлын уялдаа холбоо хангалтгүйгээс дараах арга хэмжээний хэрэгжилт хүрэх түвшнийг хангаагүй байна. (Дэлгэрэнгүйг Хавсралт 3-аас үзнэ үү) Тухайлбал:

Монголбанк:

- (2.2) Валютын орох урсгал өндөр үед гадаад валютын нөөцийг нэмэгдүүлэх;
- (2.5) Банк, санхүүгийн тогтолцооны эрсдэл даах чадавхыг нэмэгдүүлэх;
- (2.7) Зээлийн хүүг бууруулах, санхүүгийн үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлэх эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгож, хэрэгжилтийг эрчимжүүлэх.

СЗХ:

- (2.4) Хөрөнгийн зах зээлийн хууль эрх зүйн орчин, дэд бүтцийг боловсронгуй болгож, бизнес эрхлэгчдэд хямд өртөгтэй санхүүжилт татах боломжийг бүрдүүлэх.

ХНХЯ:

- (1.2) Зах зээлийн эрэлтэд нийцсэн ажиллах хүчин бэлтгэж, хөдөлмөрийн нөөцийн ашиглалтыг нэмэгдүүлэх.

ЭДИЙН ЗАСГИЙН ӨСӨЛТИЙГ ДЭМЖИХ БОДЛОГЫН АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ХЭРЭГЖИЛТ ХАНГАЛТГҮЙ БАЙНА

2.9. Хөдөө аж ахуйн салбарын хөгжлийг эрчимжүүлж, малын ашиг шимийг нэмэгдүүлэх, жижиг, дунд үйлдвэрийг дэмжиж, хүнсний эрүүл ахуйн чанарыг сайжруулах, геологи, уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн бүтээн байгуулалтын ажлыг эрчимжүүлэх, эрчим хүчний хэрэглээг дотоодын эх үүсвэрээр хангах, хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх, эдийн засгийн өсөлтийг дэмжих, өрсөлдөх чадварыг нэмэгдүүлэхэд

чиглэсэн тээврийн салбарыг хөгжүүлэх зэрэг 5 зорилтын хүрээнд 34 арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөснөөс 5 нь хэрэгжээгүй, 6 нь эрчимжүүлэх шаардлагатай, 16 нь дутуу, 7 нь хэрэгжсэн бөгөөд хэрэгжилт 60.6 хувьтай байна.

2.10. Санхүүжилтийн эх үүсвэрийг шийдээгүй, бэлтгэл ажлыг бүрэн хангаагүй, хүрэх түвшнийг оновчтой тогтоогоогүйгээс дараах арга хэмжээнүүд хэрэгжээгүй байна. (Дэлгэрэнгүйг Хавсралт 1-ээс үзнэ үү) Тухайлбал:

ХХААХҮЯ:

- (4.3) Улаанбаатар хотод төмс, хүнсний ногоо, жимс, жимсгэнийн хадгалалт, борлуулалтын цогцолбор төв байгуулах барилгын ажлыг 80 хувьд хүргэх;
- (4.8) Эмээлтийн хөнгөн үйлдвэрийн парк байгуулах ажлыг 30 хувьд хүргэх.

УУХҮЯ:

- (5.4) Хүнд аж үйлдвэрийн бүтээн байгуулалтын ажлыг эрчимжүүлэх.

ЭХЯ:

- (6.2) Монгол Улсын эрчим хүчний хангамжийн найдвартай байдал, Өмнөд бүсийн цахилгаан эрчим хүчний өсөн нэмэгдэж байгаа хэрэглээг хангах шинэ эх үүсвэр барих.

ЗТХЯ:

- (7.6) Орон нутгийн нисэх буудлуудын чадавхыг дээшлүүлэх.

2.11. Үндсэн чиглэлд баталсан арга хэмжээний хүрэх түвшнийг бодитой тооцоолж төлөвлөөгүйгээс дараах арга хэмжээний хэрэгжилт хангалтгүй, эрчимжүүлэх шаардлагатай байна. (Дэлгэрэнгүйг Хавсралт 2-оос үзнэ үү) Тухайлбал:

ХХААХҮЯ:

- (3.2) Монгол Улсын малын генетик нөөцийн төлөв байдлын үнэлгээ хийх, мал аж ахуйн салбарын мэдээллийн сан бүрдүүлэх, түүний техник тоног төхөөрөмжийн шинэчлэлт хийх;
- (4.5) "Үйлдвэржилт 21:100" үндэсний хөтөлбөрийг эрчимжүүлж, үйлдвэржүүлэх бодлого хэрэгжүүлэх.

ЭХЯ:

- (6.3) Шивээ-Овоо, Тэвшийн говь болон бусад нүүрсний ордыг түшиглэн экспортын зориулалттай том чадлын цахилгаан станц, тогтмол гүйдлийн цахилгаан дамжуулах шугам барих төслийг эхлүүлэх;
- (6.4) Сэргээгдэх эрчим хүчний үйлдвэрлэлийг зохистой харьцаагаар хөгжүүлэх;
- (6.6) Аймгийн төвүүд болон томоохон хот суурин газарт дулааны станц, шугам сүлжээг шинээр барих, өргөтгөх, эрчим хүчээр хангах ажлыг үе шаттайгаар хэрэгжүүлэх;
- (6.8) Метан хийг ашиглах боломжит нөөцийг бүрдүүлэх судалгааг эрчимжүүлэх, хийн хангамжийг хөгжүүлэх эрх зүй, дэд бүтцийн орчныг бүрдүүлэх, нүүрснээс цэвэр түлш гарган авах үйлдвэр барих төслийг эхлүүлэх.

БҮС НУТАГ, ХӨДӨӨГИЙН ХӨГЖИЛ, БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ БОДЛОГЫН АРГА ХЭМЖЭЭ ХАНГАЛТТАЙ ХЭРЭГЖЭЭГҮЙ БАЙНА

2.12. Иргэдийн эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах нөхцөлийг хангасан хот, суурин газрыг төлөвлөж, байгаль орчин, хүний эрүүл мэндийн шаардлагад нийцсэн барилгын үйлдвэрлэлийг дэмжиж, аюулгүй, хүртээмжтэй орон сууцаар хангах, агаарын бохирдлыг бууруулан байгалийн нөөцийн хамгаалалт, зохистой ашиглалтын бодлогыг хэрэгжүүлж, аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх, гамшгаас хамгаалах бие бүрэлдэхүүний чадавхыг сайжруулж, гамшгийн үеийн бэлэн байдлыг нэмэгдүүлэх зэрэг 3 зорилтын хүрээнд 21 арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээс 1 нь хэрэгжээгүй, 3 нь эрчимжүүлэх шаардлагатай, 7 нь дутуу, 10 нь бүрэн хэрэгжсэн бөгөөд хэрэгжилт 76.7 хувьтай байна.

2.13. Санхүүжилтийн эх үүсвэрийг шийдээгүй, хүрэх түвшнийг бодитой тооцоолж төлөвлөөгүй, худалдан авах ажиллагаа амжилтгүй болсон, гэрээ, хэлэлцээр удааширсан, хэрэгжүүлэгч байгууллагуудын ажлын уялдаа холбоо хангалтгүй зэргээс шалтгаалан дараах арга хэмжээнүүд дутуу хэрэгжсэн байна. (Дэлгэрэнгүйг Хавсралт 2-оос үзнэ үү) Тухайлбал:

БХБЯ:

- (8.4) Улаанбаатар хот болон аймгийн төвүүдийн цэвэрлэх байгууламжийг шинээр барих болон өргөтгөн шинэчлэх ажлыг үргэлжлүүлэх.

БОАЖЯ:

- (9.3) Цаг уур, орчны шинжилгээний техник, технологийн шинэчлэл, сүлжээний өргөтгөл хийх арга хэмжээний хүрээнд Байгаль орчны төв лабораторийн барилга барих.

ОБЕГ:

- (10.3) Гамигийн үед ашиглах нөөцийн бүтээгдэхүүнийг хадгалах механикжсан хүнсний болон шатахууны агуулах барих.

ХҮНИЙ ХӨГЖЛИЙГ ДЭМЖИХ НИЙГМИЙН БОДЛОГЫН ХЭРЭГЖИЛТ ТОДОРХОЙ ҮР ДҮНД ХҮРСЭН БАЙНА

2.14. Боловсролын болон соёл, урлаг, спортын үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг нэмэгдүүлэх, эрдэм шинжилгээ, судалгаа, инновацыг хөгжүүлэн шинжлэх ухаан, харилцаа холбоо, мэдээллийн технологийн үйл ажиллагааг өргөжүүлэх, төрийн зарим үйлчилгээг цахим хэлбэрт шилжүүлж, шуурхай байдлыг хангах, эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулах, хүн амын хөгжил, нийгмийн хамгаалал, хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих зэрэг 6 зорилтын хүрээнд 49 арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээс 7 нь хэрэгжээгүй, 7 нь дутуу, 35 нь бүрэн хэрэгжиж, 83.5 хувийн хэрэгжилттэй байна.

2.15. Гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулах ажиллагаа оройтож зарлагдсанаас шалтгаалан (15.7) Сүрьеэгийн эмнэлгийн 360 ортой барилгыг улсын төсвийн 10.0 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтээр барих ажлыг 50 хувьд хүргэх арга хэмжээ хэрэгжээгүй байна. (Дэлгэрэнгүйг Хавсралт 1-ээс үзнэ үү)

2.16. Хэрэгжүүлэгч яамны үйл ажиллагаанаас хамаарахгүйгээр санхүүжилтийг улсын төсөвт батлаагүй, хүрэх түвшнийг оновчтой тогтоогоогүйгээс шалтгаалан дараах арга хэмжээнүүд хэрэгжээгүй байна. (Дэлгэрэнгүйг Хавсралт 1-ээс үзнэ үү) Тухайлбал:

ХНХЯ:

- (16.8) Ядуу хүн амын эрэлт хэрэгцээнд тохирсон халамжийн болон хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих хөтөлбөр, арга хэмжээ, үйлчилгээг бүлэг тус бүрд ялгавартайгаар хүргэх арга хэмжээний хүрээнд 16.0 мянгаас доошгүй өрхийг ядуурлаас гаргахаар төлөвлөсөн боловч тогтоосон шалгуур үзүүлэлтээр үнэлэхэд хангалттай мэдээлэл байхгүй;
- (16.10) Хүүхэд төрүүлсэн эхэд даатгуулсан хэлбэрээс үл хамааран хөдөлмөрийн хөлснөөс адил хувиар тооцон тэтгэмж олгох хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэх, сайн дураар даатгуулсан эхэд дундаж цалингаас тэтгэмж авах арга хэмжээг НДС-ын 4.5 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтээр 100 хувь хэрэгжүүлэх;
- (16.11) Төрүүлж өсгөсөн хүүхдийн тоогоор эхийн ажилласан 1 жилийг 1.5 жилээр тооцох хуулийн хэрэгжилтийг хангах арга хэмжээг НДС-ын 7.5 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтээр 100 хувь хэрэгжүүлэх;
- (16.12) 0-3 насны хүүхдээ асарч буй эхчүүдийн нийгмийн даатгалын шимтгэл төлсөн хугацааг тасрахгүй байх нөхцөл бүрдүүлэх арга хэмжээний хүрээнд улсын төсвийн 16.0 тэрбум төгрөг, НДС-ын 3.4 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтээр хэрэгжүүлж, 50.0 мянгаас доошгүй эхчүүдийг хамруулах;
- (16.17) Төр, хувийн хэвшил, олон нийтийн дэмжлэгтэйгээр ахмад настны эрх, хөгжил, хамгааллыг сайжруулж, нийгмийн харилцаанд оролцох оролцоог нэмэгдүүлэх арга хэмжээний хэрэгжилтийг хөтөлбөрийн 30 хувьд хүргэхээр төлөвлөсөн боловч Засгийн газрын 2019 оны 389 дүгээр тогтоолоор “Ахмад настны хөгжил, хамгааллын үндэсний хөтөлбөр”-ийг баталж, хэрэгжүүлэх хугацааг 2020 оноос эхлэхээр тогтоолд тусгасан.

2.17. Үндсэн чиглэлд баталсан арга хэмжээний хүрэх түвшнийг бодитой тооцоолж төлөвлөөгүйгээс дараах арга хэмжээнүүд дутуу хэрэгжсэн байна. (Дэлгэрэнгүйг Хавсралт 3-аас үзнэ үү) Тухайлбал:

БСШУСЯ:

- (11.4) Ерөнхий боловсролын сургуулийн дотуур байранд амьдарч байгаа бага ангийн 6-8 настай хүүхдэд зориулсан асаргаа, халамж, хөгжлийн үйлчилгээтэй болгох;
- (11.4) 2020 онд Герман болон Европын бусад орнуудад Чингис хааны өмнөх болон дараах үеийн түүх, археологийн үзэсгэлэн гаргах бэлтгэл ажиллагааг хангах;
- (13.4) Шинжлэх ухаан технологи, инновацын салбарт олон улсын жишигт нийцсэн барилга, байгууламж, лабораторийн орчин нөхцөл бүхий дэд бүтцийг бий болгох.

ЭМЯ:

- (15.2.2) Халдварт бус өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, эрт илрүүлэх оношилгоо, эмчилгээний чанарыг сайжруулах арга хэмжээний хүрээнд эрт илрүүлэх үзлэгийг 10 хувиар нэмэгдүүлэхээр төлөвлөсөн боловч улсын хэмжээнд жилийн эцэст нийт 153.3 мянган хүн урьдчилан сэргийлэх, эрт илрүүлэх үзлэгт хамрагдсан нь артерийн даралт ихсэх өвчний эрт илрүүлэг 5.7 хувиар, чихрийн шижин өвчний эрт илрүүлэг 5.3 хувиар, хөхний хорт хавдрын эрт илрүүлэг 6 хувиар, умайн хүзүүний хорт хавдрын эрт илрүүлэг 1.2 хувиар тус тус өссөн;
- (15.2.3) Харвалт, шигдээсний нэгжийг 2 эмнэлэгт байгуулахаар төлөвлөсөн боловч Үндэсний оношилгоо, эмчилгээний төвд 1 нэгжийг байгуулсан;
- (15.3.2) Зонхилон тохиолдох халдварт өвчний тандалт, сэргийлэлтийг сайжруулж, өвчний тохиолдлыг бууруулах арга хэмжээний хүрээнд вирус гепатит В, С вирусийн илрүүлэлт, оношилгоо, эмчилгээнд 15-65 насны хүн амын 90 хувийг хамруулахаар төлөвлөсөн боловч 67.4 хувь буюу 1.0 сая хүн хамрагдсан;
- (15.5.2) Эмнэлгийн тусламж үйлчилгээний чанарыг сайжруулж, тусламж үйлчилгээнээс үүдэлтэй эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээний хүрээнд шинээр хоёрдугаар шатлалын 5 нэгдсэн эмнэлэг, 2 өргөтгөлийг байгуулахаар төлөвлөсөн боловч 4 нэгдсэн эмнэлэг, 1 эмнэлгийн барилгын өргөтгөл ашиглалтад орсон;

- (15.5.3) Шинээр гуравдугаар шатлалын 4 эмнэлгийн ашиглалтад оруулахаар төлөвлөсөн боловч Улаанбаатар хотын Хан-уул дүүрэгт баригдаж буй 300 ортой төрөх эмнэлэг 85 хувийн гүйцэтгэлтэй, Геронтологийн төвийн барилга 45 хувийн гүйцэтгэлтэй байна.

ХНХЯ:

- (16.1) Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих төсөл, хөтөлбөр, арга хэмжээний хүрээнд зохион байгуулалттай болон хувь хүний ур чадварт түшиглэсэн ажлын байр бий болгох арга хэмжээний хүрээнд 45.0 мянгаас доошгүй ажлын байр бий болгохоор төлөвлөсөн боловч оны эцсийн байдлаар түр болон байнгын 32.0 мянган ажлын байр бий болгосон байна.

ЗАСАГЛАЛ, ЭРХ ЗҮЙН ШИНЭЧЛЭЛ, ГАДААД БОДЛОГО, БАТЛАН ХАМГААЛАХ САЛБАРЫН БОДЛОГЫН АРГА ХЭМЖЭЭ ХАНГАЛТТАЙ ХЭРЭГЖСЭН БАЙНА

2.18. Хууль тогтоомжийг боловсронгуй болгож, төрийн албаны тухай хуулийг сурталчлах, төрийн болон орон нутгийн өмчийн хууль эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох, стандарт хэмжил зүйн байгууллагын олон улсын итгэмжлэлийн үйл ажиллагааг сайжруулах, хөрөнгө оруулалтын судалгааны төвийн үйл ажиллагааг эрчимжүүлэх, хилийн чанад дахь Монгол иргэдийн эрх ашгийг хамгаалах, энхийг дэмжих үйл ажиллагааны чадавхыг нэмэгдүүлэх зэрэг 4 зорилтын хүрээнд 22 арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээс 2 нь эрчимжүүлэх шаардлагатай, 6 нь дутуу, 14 нь бүрэн хэрэгжсэн, хэрэгжилт 86.4 хувьтай байна.

2.19. Хүрэх түвшнийг бодитой тооцоолж төлөвлөөгүй, санхүүжилтийн эх үүсвэрийг шийдээгүйгээс дараах арга хэмжээг эрчимжүүлэх шаардлагатай байна. (Дэлгэрэнгүйг Хавсралт 2-оос үзнэ үү) Тухайлбал:

ХЗДХЯ:

- (17.1) Шүүхийн шинжилгээний тухай хууль болон Гадаадын иргэний эрх зүйн байдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах.

СХЗГ:

- (18.2) Улсын эталоны нарийвчлалын түвшнийг дээшлүүлж, баталгаажуулалтын болон эталон лабораторийг байгуулах.

ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ, САНХҮҮЖИЛТИЙГ БҮРЭН ШИЙДВЭРЛЭЭГҮЙГЭЭС ЗАРИМ АРГА ХЭМЖЭЭ ХЭРЭГЖЭЭГҮЙ, ДУТУУ ХЭРЭГЖСЭН БАЙНА

2.20. “Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2019 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэл”-д 135 арга хэмжээг нийт 8,725.3 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтээр хэрэгжүүлэхээр баталснаас 6,130.5 тэрбум төгрөг буюу төлөвлөсөн санхүүжилтийн 70.3 хувийн гүйцэтгэлтэй байна.

Хүснэгт 4. Санхүүжилтийн судалгаа

(тэрбум төгрөгөөр)

Санхүүжилтийн эх үүсвэр	төлөвлөгөө	гүйцэтгэл
Улсын төсөв	899.7	1,018.1
Гадаад эх үүсвэр	2,360.6	932.1
Хувийн хэвшил, төр, хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалт	4,815.9	3,507.8
Хөгжлийн банк, тусгай зориулалтын сан бусад	649.1	672.5
Нийт дүн	8,725.3	6,130.5

Эх сурвалж: Сангийн яамны тайлан

2.21. Хэрэгжүүлэгч яам, агентлагууд Засгийн Газрын 2017 оны 89 дүгээр тогтоолоор баталсан журамд заасны дагуу зарцуулсан хөрөнгийн эх үүсвэр, мөнгөн дүнг хэрэгжилтийн тайланд бүрэн тусгаагүйгээс санхүүжилтийн гүйцэтгэлийг бодитой гаргах боломжгүй байгаа тул Сангийн яамнаас ирүүлсэн дүнгээр аудитын тайланд тусгалаа.

2.22. Гадаад эх үүсвэр болон хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалтын эх үүсвэр шийдвэрлэгдээгүй байхад зарим арга хэмжээний хүрэх түвшнийг хэрэгжих боломжтой хугацаагаар тооцож төлөвлөөгүйгээс дараах арга хэмжээнүүд хэрэгжээгүй байна. Тухайлбал:

ЭХЯ:

- (6.2.4) Багануурын нүүрсний уурхайн хүчин чадлыг өргөтгөх төслийн гэрээ, хэлэлцээрийн ажлыг 100 хувьд хүргэх;
- (6.2.5) Шивээ-Овоогийн нүүрсний уурхайн өргөтгөлийн ТЭЗҮ-г боловсруулж, хүчин чадлыг өргөтгөх төслийн гэрээ, хэлэлцээрийн ажлыг 100 хувь хэрэгжүүлэх;

- (6.5.2) Төр хувийн хэвшлийн түншлэлийн хөрөнгөөр Багануур дэд станцаас Чойр хүртэл 220 кВ-ын 2 хэлхээт 178 км ЦДАШ болон дэд станц барих төслийн гэрээ, хэлэлцээр хийх ажлын явцыг 100 хувьд хүргэх.

ЗТХЯ:

- (6.1) Орон нутгийн нисэх буудлуудын чадавх дээшлүүлэх зорилтын хүрээнд Ховд, Өмнөговь аймгийн нисэх буудлуудыг өргөтгөн шинэчлэх барилгын ажлыг гадаадын зээл тусламжаар хэрэгжүүлж, 40 хувьд хүргэх;
- (7.3) Улаанбаатар хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөтэй уялдуулан авто замын сүлжээг сайжруулах, түгжрэлийг бууруулах цогц арга хэмжээ авах зорилтын хүрээнд Тээврийн ухаалаг системийг хөгжүүлэх үндэсний хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг 30 хувьд хүргэх, Тусгай замын автобус (BRT) системийг нэвтрүүлэх 1 дүгээр шатны барилгын ажлыг 36.0 тэрбум төгрөгийн гадаад эх үүсвэрээр хэрэгжүүлж, 50 хувьд хүргэх.

ХХААХҮЯ:

- (4.2.1) Хүн амыг эрүүл, аюулгүй төмс, хүнсний ногоо, жимс, жимсгэнээр хангах зорилтын хүрээнд улсын төсвийн 5.0 тэрбум, гадаад эх үүсвэрээр хэрэгжүүлж, өвөл, зуны хүлэмжийн талбайг 10 га-аар нэмэгдүүлэх.

2.23. Гадаад эх үүсвэрээр хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн томоохон төслүүдийн хөрөнгө оруулагч, санхүүжүүлэгч, гүйцэтгэгч талтай хийх гэрээ, хэлцэл удааширснаас дараах арга хэмжээнүүд хэрэгжээгүй байна. Тухайлбал:

ХХААХҮЯ:

- (4.4.3) Алслагдсан бүс нутагт элеватор шинээр байгуулах ажлыг 80 хувьд хүргэх.

ЭХЯ:

- (6.1.3) Гуравдугаар ДЦС-ыг 250 МВт-аар өргөтгөх барилгын ажлын явцыг 30 хувьд хүргэх;
- (6.2.1) Тавантолгойн 450 МВт-ын цахилгаан станц барих төслийн санхүүгийн хаалт хийх;
- (6.2.3) Баруун бүсийн 60 МВт-ын ДЦС-ын барилгын ажлыг 20 хувьд хүргэх.

БХБЯ:

- (8.4.3) Улаанбаатар хотын төв цэвэрлэх байгууламж шинээр барих барилгын ажлыг 30 хувьд хүргэх.

2.24. Улсын төсвийн санхүүжилтээр хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн зарим арга хэмжээний санхүүжилтийг Монгол Улсын 2019 оны төсвийн тухай хуульд батлаагүйгээс дараах арга хэмжээнүүд хэрэгжээгүй, дутуу хэрэгжсэн байна. Тухайлбал:

Хэрэгжээгүй арга хэмжээнүүд:

БХБЯ:

- (8.2.4) Улсын хэмжээнд 681 цэгт өндрийн II ангийн сүлжээний давтан хэмжилт, хайгуул судалгаа хийх ажлыг улсын төсвийн 1.6 тэрбум төгрөгөөр хэрэгжүүлэх.

ЭХЯ:

- (6.5.5) 220 кВ-ын Дархан дэд станцын барилгын ажлыг улсын төсвийн 5.0 тэрбум төгрөгөөр хэрэгжүүлж, 20 хувьд хүргэх.

ОБЕГ:

- (10.3) Гамигийн үед ашиглах нөөцийн бүтээгдэхүүнийг хадгалах механикжсан хүнсний болон шатахууны агуулахыг барих.

Дутуу хэрэгжсэн арга хэмжээнүүд:

БХБЯ:

- (8.2.2) Монгол Улсын 15 байришилд GNSS (GPS)-ийн байнгын ажиллагаатай суурин станцыг улсын төсвийн 0.6 тэрбум төгрөгөөр барих;
- (8.2.3) Газар зүйн 350 мянган нэрийн тодруулга, солбицолжуулалтыг нийт газар нутгийн 30 хувьд хүргэх.

БСШУСЯ:

- (11.2.2) Ерөнхий боловсролын сурагчдын аюулгүй, ая тухтай сурч боловсрох орчин нөхцөлийг бүрдүүлж, хүүхдийн авьяас чадварыг нээн хөгжүүлэх зорилтын хүрээнд шинээр Ерөнхий боловсролын 62 сургуулийг ашиглалтад оруулах;
- (13.4) Шинжлэх ухаан технологи, инновацийн салбарт олон улсын жишигт нийцсэн барилга, байгууламж, лабораторийн орчин нөхцөл бүхий дэд бүтцийг бий болгох зорилтын хүрээнд Үндэсний номын сангийн барилгыг бүрэн дуусгаж, ашиглалтад оруулах.

БОАЖЯ:

- (9.3.4) Цаг уурын өртөөний 6 барилга барих.

ЗГХЭГ-ААС ХИЙСЭН ЭХНИЙ ХАГАС ЖИЛИЙН ҮНЭЛГЭЭГЭЭР ӨГСӨН ҮҮРГИЙГ БҮРЭН ХЭРЭГЖҮҮЛЭЭГҮЙ БАЙНА

2.25. “Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2019 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэл”-ийн эхний хагас жилийн биелэлт 51.7 хувьтай гарсан байна.

2.26. ЗГХЭГ-ын 2019 оны оны эхний хагас жилийн үнэлгээгээр “Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2019 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэл”-ийн 135 арга хэмжээнээс 14 нь 100 хувь, 37 нь 70 хувь, 67 нь 40 хувь, 12 нь 0 хувьтай хэрэгжиж, 5 арга хэмжээ үнэлэх

боломжгүй гэж үнэлсэн бөгөөд Засгийн Газрын гишүүдэд дараах үүргийг өгсөн байна. Үүнд:

- Биелэлт хангалтгүй буюу эрчимжүүлэх шаардлагатай 79 арга хэмжээг 2019 оны зорилтот түвшинд хүргэх;
- Тухайн арга хэмжээг хамтран хэрэгжүүлж байгаа салбарын яам болон агентлагуудын ажлын уялдааг хангаж ажиллах;
- Арга хэмжээ, шалгуур үзүүлэлтийн биелэлтийн хувийг Засгийн газрын 2017 оны 89 дүгээр тогтоолоор баталсан “Бодлогын баримт бичгийн хэрэгжилт, захиргааны байгууллагын үйл ажиллагаанд хяналт, шинжилгээ, үнэлгээ хийх нийтлэг журам”-ын дагуу дунджийг зөв тооцож, үнэлэх,
- Арга хэмжээний биелэлтийг тайлагнахдаа зарцуулсан хөрөнгийн хэмжээг тусгах.

2.27. Жилийн эцсийн үнэлгээгээр нийт 135 арга хэмжээнээс 63 нь 100 хувь, 48 нь 70 хувь, 14 нь 40 хувь, 6 нь 0 хувьтай хэрэгжсэн, 4 арга хэмжээ үнэлэх боломжгүй, дунджаар 78.0 хувийн хэрэгжилттэй гэж үнэлэгдсэн бөгөөд эхний хагас жилээс 25.9 нэгж хувиар өссөн байна.

Хүснэгт 5. ЗГХЭГ-ын үнэлгээний судалгаа

(хувиар)

Бодлого	эхний хагас жилийн үнэлгээ	жилийн эцсийн үнэлгээ
Макро эдийн засгийн бодлого	63.3	80.0
Эдийн засгийн өсөлтийг дэмжих салбаруудын бодлого	40.3	61.0
Бүс нутаг, хөдөөгийн хөгжил, байгаль орчны бодлого	40.1	74.0
Хүний хөгжил, нийгмийг хөгжүүлэх бодлого	60.9	89.3
Засаглал, эрхзүйн шинэчлэл, гадаад бодлого, батлан хамгаалах салбарын бодлого	55.9	83.6
Дундаж үнэлгээ	52.1	78.0

Эх сурвалж: ЗГХЭГ-ын үнэлгээний тайлан

2.28. ЗГХЭГ-аас эхний хагас жилийн үнэлгээгээр биелэлт хангалтгүй буюу эрчимжүүлэх шаардлагатай арга хэмжээг 2019 оны зорилтот түвшинд хүргэх үүрэг өгсний дагуу арга хэмжээ авч ажилласнаар хэрэгжилтийн хувь дээшилсэн байна. Үүнд:

- 40 хувийн хэрэгжилттэй 67 арга хэмжээний 30 нь 100 хувь хэрэгжиж, 27 нь 70 хувь, 9 нь 40 хувийн хэрэгжилттэй болж, 1 нь 0 хувь буюу хэрэгжээгүй байна.
- 0 хувьтай буюу хэрэгжээгүй 12 арга хэмжээний 3 нь 70 хувь, 4 нь 40 хувийн хэрэгжилттэй болж, 5 нь хэрэгжээгүй хэвээр байна.
- Үнэлэх боломжгүй 5 арга хэмжээний 1 нь 40 хувийн хэрэгжилттэй болж, 4 нь үнэлэх боломжгүй хэвээр байна.

2.29. ЗГХЭГ-аас өгсөн тухайн арга хэмжээг хамтран хэрэгжүүлж байгаа салбарын яам, агентлагуудын ажлын уялдааг хангаж ажиллах, арга хэмжээ, шалгуур үзүүлэлтийн хувийг Засгийн Газрын 2017 оны 89 дүгээр тогтоолоор баталсан журмын дагуу дунджийг зөв тооцож, үнэлэх, биелэлтийг тайлагнахдаа зарцуулсан хөрөнгийн хэмжээг тусгах үүргийг хэрэгжүүлж ажиллаагүй байна.

АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ БИЕЛЭЛТИЙГ БҮРЭН ТАЙЛАГНААГҮЙ, ТУХАЙН ЖИЛД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХЭЭР ТӨЛӨВЛӨСӨН ЭСЭХ, ТӨСЛИЙН ТАЙЛБАР ҮНДЭСЛЭЛД ТУСГАСАН ЭСЭХИЙГ НЯГТЛАХҮЙГЭЭР ҮНЭЛЖЭЭ

2.30. Хэрэгжүүлэгч яам, агентлагууд “Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2019 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэл”-ийн 135 арга хэмжээг байгууллагын үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд тусган хэрэгжүүлж, Засгийн Газрын 2017 оны 89 дүгээр тогтоолоор баталсан журамд заасан хугацаанд тайлагнаж хэвшсэн боловч зарцуулсан хөрөнгийн эх үүсвэр, хүрсэн түвшнийг бүрэн тайлагнаагүй зөрчил нийтлэг байна.

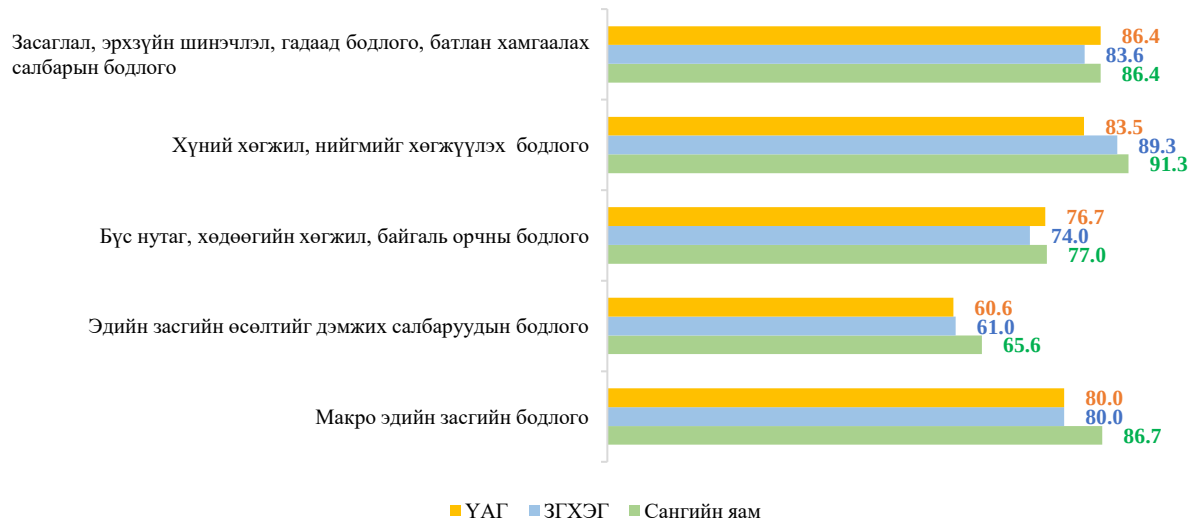
2.31. Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2019 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэл”-ийн биелэлтийг Сангийн яам 81.4 хувь, ЗГХЭГ 78.0 хувийн хэрэгжилттэй гэж үнэлсэн байна.

2.32. “Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2019 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэл”-ийн 135 арга хэмжээний биелэлтийг Сангийн яам, ЗГХЭГ дараах байдлаар үнэлжээ. Үүнд:

- Сангийн яам: 74 нь 100 хувь, 39 нь 70 хувь, 13 нь 40 хувьтай хэрэгжиж, 5 нь хэрэгжээгүй, 4 нь үнэлэх боломжгүй,
- ЗГХЭГ: 63 нь 100 хувь, 48 нь 70 хувь, 14 нь 40 хувьтай хэрэгжиж, 6 нь хэрэгжээгүй, 4 нь үнэлэх боломжгүй.

Дүрслэл 6. Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2019 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэлийн биелэлт (хувиар)

Эх сурвалж: Сангийн яам, ЗГХЭГ-ийн үнэлгээ

2.33. ҮАГ-аас аудитын явцад хэрэгжүүлсэн горим, судалгааны үр дүнгээр “Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2019 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэл”-ийн биелэлтийг 76.9 хувийн хэрэгжилттэй, нийт арга хэмжээний 70 нь 100 хувь, 42 нь 70 хувь, 11 нь 40 хувь, 12 нь хэрэгжээгүй гэж үнэллээ.

2.34. Үндсэн чиглэлийн биелэлтэд хяналт, шинжилгээ, үнэлгээ хийх чиг үүрэг бүхий байгууллагууд Засгийн Газрын 2017 оны 89 дүгээр тогтоолоор баталсан журмын 5 дугаар зүйлийн 5.2.3⁶-т заасныг баримтлахгүйгээр арга хэмжээг тухайн жилд хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн эсэх, төслийн тайлбар үндэслэлд тусгасан эсэхийг нягтлахгүйгээр тайланд тусган үнэлсэн байна.

2.35. Хэрэгжүүлэгч яам, агентлагаар “Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2019 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэл”-ийн биелэлтийн үнэлгээг хүснэгтээр харуулбал:

Хүснэгт 6. Хэрэгжүүлэгч байгууллагуудын Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2019 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэлийн арга хэмжээний биелэлтийн судалгаа

№	Байгууллагын нэрс	Арга хэмжээ /тоо/	Хүрсэн түвшинд өгсөн үнэлгээ (хувиар)				ҮАГ-ын үнэлгээ (арга хэмжээний тоогоор)			
			ТЕЗ	СЯ	ЗГХЭГ	ҮАГ	хэрэгжсэн	хэрэгжилт дутуу		хэрэгжээгүй
								тодорхой үр дүнд хүрсэн	эрчимжүүлэх шаардлагатай	
1	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам	8	81.3	76.3	76.3	76.3	5	1	1	1
2	Барилга, хот байгуулалтын яам	9	86.6	76.7	70.0	70.0	2	6	1	
3	Батлан хамгаалахын яам	5	94.0	88.0	88.0	88.0	3	2		
4	Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын яам	13	93.1	93.1	93.1	93.1	10	3		
5	Гадаад харилцааны яам	5	94.0	88.0	70.0	88.0	3	2		

⁶ хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний үнэлэлт, дүгнэлт, зөвлөмжийг хууль тогтоомж, баримт нотолгоонд үндэслэн гаргах.

6	Зам, тээврийн хөгжлийн яам	6	78.3	75.0	75.0	68.3	2	3		1
7	Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам	5	82.0	70.0	64.0	56.0		4		1
8	Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам	21	96.3	90.0	88.3	73.3	14	2		5
9	Хууль зүй, дотоод хэргийн яам	10	100.0	94.0	94.0	94.0	9		1	
10	Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яам	13	72.3	61.5	59.2	61.5	3	6	2	2
11	Сангийн яам	2	100.0	100.0	85.0	85.0	1	1		
12	Эрүүл мэндийн яам	8	81.3	76.3	76.3	76.3	4	3		1
13	Эрчим хүчний яам	10	70.0	63.0	56.0	60.0	3	2	4	1
14	Монголбанк	4	97.5	85.0	77.5	77.5	1	3		
15	Мэргэжлийн хяналтын ерөнхий газар	2	100.0	100.0	85.0	85.0	1	1		
16	Онцгой байдлын ерөнхий газар	3	90.0	80.0	80.0	80.0	2		1	
17	Үндэсний хөгжлийн газар	1	100.0	100.0	100.0	100.0	1			
18	Санхүүгийн зохицуулах хороо	1	70.0	70.0	70.0	70.0		1		
19	Стандарт хэмжил зүйн газар	3	90.0	70.0	70.0	70.0	1	1	1	
20	Төрийн албаны зөвлөл	1	100.0	100.0	100.0	100.0	1			
21	Төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын газар	1	70.0	70.0	70.0	70.0		1		
22	Харилцаа холбоо, мэдээллийн технологийн газар	4	100.0	100.0	100.0	100.0	4			
Нийт дүн		135	87.9	81.4	78.0	76.9	70	42	11	12

Эх сурвалж: Хэрэгжүүлэгч яам, агентлагуудын тайлан, СЯ, ЗГХЭГ-ын үнэлгээний тайлан

2.36. Зөвлөхийн судалгааны тайланд Засгийн газрын 2017 оны 89 дүгээр тогтоолоор баталсан журмыг үндэслэн Үндсэн чиглэлийн арга хэмжээний биелэлтэд жил бүр ТЕЗ-ийн Дотоод хяналтын нэгж, Сангийн яам, ЗГХЭГ, ҮАГ үнэлгээ хийсэн боловч тус байгууллагуудын гүйцэтгэлийн үнэлгээ зөрүүтэй байгаа нь дараах шалтгаанууд нөлөөлсөн байна гэж дурджээ. Үүнд:

- Нэгдсэн арга зүй байхгүй,
- Үнэлгээний зөрүүг нэгдсэн зөвшилцлөөр шийдвэрлээгүй,
- Үнэлгээний арга зүйг өөрсдийнхөөрөө ойлгосон.

2.37. УИХ-ын 2011 оны 34 дүгээр тогтоолыг үндэслэн ҮАГ-аас “Улсын эдийн засаг, нийгмийг хөгжүүлэх үндсэн чиглэл”-ийн биелэлтэд жил бүр хийсэн аудитаар өгсөн үнэлгээгээр өмнөх шатны байгууллагуудын үнэлгээ буурч үнэлэгддэг, илэрсэн зөрчлүүд дахин давтагдан гардаг, өгсөн зөвлөмжийг бүрэн хэрэгжүүлдэггүй нь аудитын ач холбогдлыг бууруулж байна.

2.38. “Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2018 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэлийн биелэлт”-д хийсэн гүйцэтгэлийн аудитаар 8 заалт бүхий зөвлөмж өгснөөс Сангийн сайдад өгсөн 1 зөвлөмж хэрэгжсэн, Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын даргад өгсөн 5 заалт бүхий зөвлөмж хэрэгжих шатанд, Төсвийн ерөнхийлөн захирагч нарт өгсөн 2 заалт бүхий зөвлөмж хэрэгжээгүй байна.

2.39. ҮАГ-аас 2013-2019 онд үндсэн чиглэлийн биелэлтэд хийсэн гүйцэтгэлийн аудитаар УИХ, ЗГХЭГ, Сангийн яам болон бусад хэрэгжүүлэгч яам, агентлагуудад арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай санхүүжилтийн эх үүсвэр, хүрэх түвшин, шалгуур үзүүлэлтийг тооцоо, судалгаанд үндэслэн хэрэгцээ шаардлагыг тодорхойлж, үндэслэлтэй төлөвлөх, хамтран хэрэгжүүлэгч яам, байгууллагуудын ажлын уялдаа холбоо, хариуцлагыг сайжруулах зөвлөмжийг жил бүр өгсөн боловч зөрчлүүд давтагдан гарсаар байна.

2.40. Энэ нь үндсэн чиглэлийг төлөвлөх, хэрэгжүүлэх, тайлагнах, хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийх үйл ажиллагааны үр дүн, чанарыг сайжруулах талаар дорвитой арга хэмжээ аваагүй, зөвлөмжийг бүрэн хэрэгжүүлж ажиллаагүйтэй холбоотой байна.

ЗГХЭГ-ААС ИРҮҮЛСЭН САНАЛ, ТАЙЛБАР

МОНГОЛ УЛС
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗАР

20 ~~20~~ он ~~04~~ дугаар
сарын ~~20~~ ны өдөр

Дугаар ~~ХЭГ~~
1018

Улаанбаатар-12
Утас: 260817
Факс: 976-11-310011

ҮНДЭСНИЙ АУДИТЫН ГАЗАРТ

Санал хүргүүлэх тухай

Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2019 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэлийн биелэлтэд хийсэн гүйцэтгэлийн аудитын тайлангийн төсөлтэй танилцаад холбогдох тайлбарыг хүргүүлж байна.

Тайлбарт дурдсан мэдээллийг харгалзан үзэж Үндсэн чиглэлд заасан зарим арга хэмжээний гүйцэтгэлийг дахин хянан үзэх арга хэмжээ авна уу.

Хавсралт: ..4.. хуудастай.

Дэд дарга

У.БЯМБАСҮРЭН

2056581

Үзүүлэлт		Ирүүлсэн санал, тайлбар												
1. “2.2. Хэрэгжүүлэгч яам, агентлагууд арга хэмжээний биелэлтийн тайланд тухайн жилд хэрэгжүүлэхээр төлөвлөөгүй, үндсэн чиглэлийн төслийн тайлбар үндэслэл тусгаагүй арга хэмжээний биелэлтээр тайлагнасан дараах зөрчлүүд илэрлээ. Тухайлбал:														
Тайлбар үзнэ үү.	1-ийг	БХБЯ: • (8.3) Улаанбаатар хот болон стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын орд газрыг түшиглэн хөгжих хот, суурин, хилийн боомтуудын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөнд тодотгол хийх арга хэмжээний хүрээнд Архангай, Завхан, Хэнтий, Орхон, Өвөрхангай, Дархан-Уул зэрэг 6 аймаг, Өвөрхангай аймгийн Хар-Хорин сум, Замын-Үүд, Алтанбулаг 2 чөлөөт бүс зэрэг 9 хот, сум, суурин газрын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөнд тодотгол хийх, шинээр боловсруулахаар төлөвлөсөн боловч биелэлтийг тайлагнахаа тухайн онд хэрэгжүүлэхээр төлөвлөөгүй өөр аймгуудын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөний хэрэгжилтээр тайлагнасан; гэжээ. Тайлбар: Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2019 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэлийн 8.3-д заасан Архангай, Завхан, Хэнтий зэрэг 6 аймаг, Замын-Үүд, Алтанбулаг зэрэг 3 чөлөөт бүс, нийт 9 хот, сум, суурин газрын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөнд тодотгол хийх, шинээр боловсруулах хүрээнд хийгдсэн ажлуудаа дэлгэрэнгүй тайлагнасан бөгөөд 2019 онд хэрэгжүүлэхээр төлөвлөөгүй өөр аймгуудыг тайлагнаагүй болно. Стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын орд газрыг даган хөгжих Багануур хот, Ховд, Дорнод аймгийн хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө 2017 онд батлагдсан ба олон улсын нисэх онгоцны буудлыг даган бий болох шинэ хот “Аэросити”, Төв аймгийн хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг 2019 онд хэлэлцүүлэн, батлуулсан. Архангай аймгийн Цэцэрлэг хотын ХЕТ-г ИТХ-ын 2019 оны 12 дугаар сарын 02-ны өдрийн 12 дугаар тогтоолоор, Өвөрхангай аймгийн Арвайхээр хотын ХЕТ-г аймгийн ИТХ-ын 2019 оны 12 дугаар сарын 02-ны өдрийн 12/05 дугаар тогтоолоор тус тус батлуулсан байна. “Алтанбулаг”, “Бичигт”, “Замын-Үүд” хилийн боомтуудын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөний төслийг яамны ШУТТЗ-ийн хурлаар 2020 оны 01 дүгээр сарын 14-ний өдөр хэлэлцүүлэн, дэмжигдсэн.												
Тайлбар үзнэ үү.	2-ыг	БОАЖЯ: • (9.6) Аялал жуулчлалын гол чиглэлийн дагуу үйлчилгээний В цогцолбор байгуулах арга хэмжээг 50 хувьд хүргэх арга хэмжээний хүрээнд Булган аймгийн Рашаант сумын нутаг Элсэн тасархайн бүсэд төр, хувийн хэвшлийн түншлэлээр түр буудаллах цэг байгуулахаар төлөвлөсөн боловч биелэлтийг өөр байршилд хэрэгжүүлсэн арга хэмжээний хэрэгжилтээр тайлагнасан; гэжээ. Тайлбар: Булган аймгийн Рашаант сумын нутаг Элсэн тасархайн бүсэд төр, хувийн хэвшлийн түншлэлээр цэг байгуулахаар төлөвлөсөн боловч биелэлтийг өөр байршилд хэрэгжүүлсэн гэж дүгнэсэн нь улсын хэмжээнд улсын төсвийн хөрөнгөөр хийгдсэн ажлуудын биелэлтийг тусгаж, Булган аймгийн Рашаант суманд хувийн хэвшлийн хөрөнгөөр үйлчилгээний цогцолбор ашиглалтад оруулсныг тодруулж бичээгүйтэй холбоотой гэж үзэж байна. Тус ажил төлөвлөлтийн дагуу тогтоосон байршилд 100 хувь хэрэгжсэн. Тус ажлын хүрээнд хувийн хэвшлийн байгууллагад 2 га газар олголтын асуудлаар орон нутгийн захиргааны байгууллагатай хамтран дэмжлэг үзүүлж ажилласан тул биелэлтийг тооцох шаардлагатай гэж үзэж байна. Энэхүү зорилт, арга хэмжээний хүрээнд улсын төсвийн хөрөнгөөр нийт 237.5 сая төгрөг, Хувийн хэвшлийн 1,0 тэрбум төгрөгийг зарцуулаад байна. Тухайлбал: Богдхан уулын ДЦГ болон Булган аймгийн нутаг орших Түлүүгийн даваанд аялагчдад зориулсан ариун цэврийн байгууламж барьсан, Хөвсгөлийн Улсын тусгай хамгаалалттай газарт 2 отоглох цэг тохижуулсан, Горхи-Тэрэлжийн байгалийн цогцолбор газарт үйлчилгээний цогцолбор төв байгуулах ажлыг хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалтаар байгуулах ажлыг эхлүүлсэн, 2019 онд нийт 2 ариун цэврийн байгууламж, зохих тэмдэг тэмдэглэгээ, авто зогсоол бүхий 4 түр буудаллах цэг, 4 отоглох цэг байгуулах ажлыг төлөвлөн хэрэгжүүлсэн, Дорноговь аймгийн Хамрын хийдэд шашны аялал жуулчлалын бүтээгдэхүүн бий болгох ажлыг 100 сая төгрөгийн санхүүжилтээр хэрэгжүүлж, 2019 оны 09 дүгээр сарын 12-ны өдөр хүлээн авсан. Өвөрхангай аймгийн Хархорин суманд жуулчдад зориулсан задгай театр байгуулах ажлыг 200 сая төгрөгийн санхүүжилтээр 2019 оны 11 дүгээр сард ашиглалтад оруулсан.												
Тайлбар үзнэ үү.	3-ыг	ГХЯ: • (19.4.1) Хилийн чанад дахь Монгол иргэдийн эрх ашгийг хамгаалах зорилгоор консулын үйл ажиллагааны эрх зүйн орчныг бэхжүүлэх арга хэмжээний хүрээнд Чикаго, Ванкувер хотод Ерөнхий консулын газар нээхээр төлөвлөсөн боловч биелэлтийг 2019 онд БНХАУ-ын Шанхай хот болон 2020 онд Манжуур хотод Консулын газар нээсэн гэж тайлагнасан.” гэжээ. Тайлбар: УИХ-ын 2018 оны 37 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2019 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэл”-ийн 19.4-т “Чикаго, Ванкувер хотод Ерөнхий консулын газар нээх” гэж батлагдаагүй харин шинээр нээж ажиллуулах Ерөнхий консулын газар 2 гэж батлагдсан болно. <table><tr><td>19.4</td><td>ГБҮБ-ын 6.27.5 дахь заалт, ЗГҮАХ-ийн 5.3.12, 5.6.9, 5.6.12 дахь заалт</td><td>Хилийн чанад дахь Монгол иргэдийн эрх ашгийг хамгаалах зорилгоор консулын үйл ажиллагааны эрх зүйн орчныг бэхжүүлэх</td><td>Шинээр нээж ажиллуулах Ерөнхий консулын газар</td><td>2</td><td>-</td><td>ГХЯ</td></tr></table> Монгол Улсын Их Хурлын 2019 оны 2 дугаар сарын 1-ний өдрийн 16 дугаар тогтоолоор БНХАУ-ын Шанхай хотод Монгол Улсын Ерөнхий консулын газар нээн ажиллуулахаар шийдвэрлэж, 2019 оны 11 дүгээр сарын 4-ний өдөр үйл ажиллагааг нь эхлүүлэв. БНХАУ-ын Манжуур хотод Консулын газар нээх асуудлыг 2019 оны 5 дугаар сарын 1-ний өдөр Засгийн газрын хуралдаанаар, 10 дугаар сард УИХ-аар хэлэлцүүлж, шийдвэрлүүлэв. Хятадын талд 2019 оны 10 дугаар сарын 22-ны өдөр А/19-2242 тоот ноот бичиг хүргүүлж, айлын талтай ажлын шугамаар тохиролцсоны дагуу ТЗУГ-ын захирал Н.Анхбаяр, КГ-ын захирал Л.Мөнхтүшиг нар Манжуур дахь КГ-ын байрлах албаны байрны судалгаа хийх ажлаар 2019 оны 11 дүгээр сард тус хотод албан томилолтоор ажилласан. Улмаар 2020 оны 01 дүгээр сарын 9-ний өдөр Манжуур дахь КГ-ыг нээх зөвшөөрөл бүхий хариу ирүүлээд байна. Өмнөх жилүүдэд санал яригдаж байсан боловч ЕКГ нээх хэмжээний иргэд оршин суудаггүй гэсэн шалтгаанаар Ванкуверт ЕКГ нээх асуудал түр хойшилсон. Чикагод ЕКГ нээх асуудлаар Вашингтон дахь ЭСЯ айлын талтай						19.4	ГБҮБ-ын 6.27.5 дахь заалт, ЗГҮАХ-ийн 5.3.12, 5.6.9, 5.6.12 дахь заалт	Хилийн чанад дахь Монгол иргэдийн эрх ашгийг хамгаалах зорилгоор консулын үйл ажиллагааны эрх зүйн орчныг бэхжүүлэх	Шинээр нээж ажиллуулах Ерөнхий консулын газар	2	-	ГХЯ
19.4	ГБҮБ-ын 6.27.5 дахь заалт, ЗГҮАХ-ийн 5.3.12, 5.6.9, 5.6.12 дахь заалт	Хилийн чанад дахь Монгол иргэдийн эрх ашгийг хамгаалах зорилгоор консулын үйл ажиллагааны эрх зүйн орчныг бэхжүүлэх	Шинээр нээж ажиллуулах Ерөнхий консулын газар	2	-	ГХЯ								

	санал мэдээлэл солилцож ажиллаж байна. Иймд 2019 оны ГХЯ-ны үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд Чикаго, Ванкуверт ЕКГ нээх асуудал тусгагдаагүй болно.
2. 2.34. УАГ-аас аудитын явцад хэрэгжүүлсэн горим, судалгааны үр дүнгээр “Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2019 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэл”-ийн биелэлтийг 75.9 хувийн хэрэгжилттэй, нийт арга хэмжээний 69 нь 100 хувь, 42 нь 70 хувь, 11 нь 40 хувь, 13 нь хэрэгжээгүй гэж үнэллээ.	
Тайлбар 4-ийг үзнэ үү.	Хэрэгжээгүй гэж үнэлсэн дараах арга хэмжээний хэрэгжилтийг хангах зорилгоор 2019 онд холбогдох бүх тооцоо, судалгаа хийж төсвийг УИХ-аар батлуулсан болно. 16.10. Хүүхэд төрүүлсэн ээжүүдэд даатгуулсан хэлбэрээс үл хамааран хөдөлмөрийн хөлснөөс адил хувиар тооцон тэтгэмж олгох хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэх Тайлбар: Энэхүү арга хэмжээг хуулийн өөрчлөлтийг 2020 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс хэрэгжүүлж эхэлнэ. Нийгмийн даатгалын сангийн 2020 оны төсвийн тухай хуулиар уг арга хэмжээнд 4.7 тэрбум төгрөг зарцуулахаар УИХ-аар батлуулсан. 16.11. Төрүүлж өсгөсөн хүүхдийн тоогоор эхний ажилласан 1 жилийг 1.5 жилээр тооцох хуулийн хэрэгжилтийг хангаж ажиллах Тайлбар: Энэхүү арга хэмжээг 2020 оны 01 дүгээр сарны 01-ний өдрөөс хэрэгжүүлж эхлэхээр шийдвэрлэсэн бөгөөд Нийгмийн даатгалын сангийн 2020 оны төсвийн тухай хуулиар ээжүүдийн тэтгэвэрт 6.0 тэрбум төгрөг зарцуулахаар УИХ-аар батлуулсан. 16.12. 0-3 насны хүүхдээ асарч буй ээжүүдийн нийгмийн даатгалын шимтгэл төлсөн хугацааг тасрахгүй байх нөхцөл бүрдүүлэх Тайлбар: Энэхүү арга хэмжээг 2020 оны 01 дүгээр сарны 01-ний өдрөөс хэрэгжүүлж эхэлнэ. 2019 онд арга хэмжээг хэрэгжүүлэх төсвийг боловсруулан ээжүүдийн шимтгэлд 2020 онд нийт 16.2 тэрбум төгрөг зарцуулахаар УИХ-аар батлуулсан.
Тайлбар 5-ыг үзнэ үү.	16.19. Жендерийн тэгш байдлыг хангах үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх Тайлбар: Жендерийн тэгш байдлыг хангах үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх хүрээнд дараах ажлыг хийсэн байхад хэрэгжээгүй гэж үнэлсэнтэй санал нийлэхгүй байна. Жендерийн салбар хороо, аймаг, нийслэл, дүүргийн түвшинд баримтлах жендерийн дэд хөтөлбөр боловсруулах, батлуулах ажлын хүрээнд 2019 онд 4 аймгийн дэд хөтөлбөр батлагдаж, 3 аймаг дэд хөтөлбөр боловсруулах ажлыг эхлүүлээд байна. 2 салбар жендерийн бодлогоо батлуулав. Тухайлбал, геологи, уул уурхай, газрын тос, хүнд үйлдвэрийн салбарт жендерийн талаар баримтлах бодлого болон батлан хамгаалах салбарын жендерийн талаар баримтлах бодлого батлагдав. Орон нутгийн түвшинд нийт 20 удаагийн сургалтаар 536 төрийн албан хаагчдад жендерийн талаарх мэдлэг ойлголтыг нэмэгдүүлэх сургалт семинарыг зохион байгууллаа.
Тайлбар 6-г үзнэ үү.	Тайлангийн төслийн “2.35. Үндсэн чиглэлийн арга хэмжээний биелэлтийг тухайн жилд хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн эсэх, төслийн тайлбар үндэслэлд тусгасан эсэхийг нягтлахгүйгээр үнэлсэн байна” мөн Зөвлөмж хэсэгт “тайлбар үндэслэлд тусгасан эсэхийг хянаж, үнэлэх” гэсэн хэсгийг 2.2-т хийсэн тайлбарыг үндэслэн тус тус хасах саналтай байна.

ҮАГ-ЫН ТАЙЛБАР

ЗГХЭГ-аас ирүүлсэн 4 тайлбарыг хүлээн авч, тайлангийн төсөлд өөрчлөлт оруулж, 1 тайлбар, 1 саналыг хүлээн авах боломжгүй байна.

Үзүүлэлт	Тайлбар
Тайлбар 1	Тайлбарыг хүлээн авч, тайлангийн төсөлд тусгав.
Тайлбар 2	Тайлбарыг хүлээн авч, тайлангийн төслөөс хасав.
Тайлбар 3	Тайлбарыг хүлээн авч, тайлангийн төсөлд тусгав.
Тайлбар 4	“Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2019 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэл”-д: • (16.10) Хүүхэд төрүүлсэн ээжүүдэд даатгуулсан хэлбэрээс үл хамааран хөдөлмөрийн хөлснөөс адил хувиар тооцон тэтгэмж олгох хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэх НДС-ийн 4.5 тэрбум төгрөгөөр санхүүжүүлж, 100 хувь хэрэгжүүлэх, • (16.11) Төрүүлж өсгөсөн хүүхдийн тоогоор эхийн ажилласан 1 жилийг 1.5 жилээр тооцох хуулийн хэрэгжилтийг хангах арга хэмжээг НДС-ийн 7.5 тэрбум төгрөгөөр санхүүжүүлж, 100 хувь хэрэгжүүлэх, • (16.12) 0-3 насны хүүхдээ асарч буй ээжүүдийн нийгмийн даатгалын шимтгэл төлсөн хугацааг тасрахгүй байх нөхцөл бүрдүүлэх арга хэмжээг улсын төсвийн 16.0 тэрбум төгрөг, НДС-ийн 3.4 тэрбум төгрөгөөр санхүүжүүлж, 50.0 мянгаас доошгүй эхчүүдийг хамруулахаар баталсан боловч Хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.9-д “Улсын эдийн засаг, нийгмийг хөгжүүлэх үндсэн чиглэлд үндэслэн санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага тухайн жилийн төсвийн төслийг боловсруулна” гэсэн заалтад нийцүүлээгүй, Монгол Улсын 2019 оны төсвийн тухай хуульд дээрх арга хэмжээний санхүүжилтийг батлаагүйгээс хэрэгжих боломжгүй болсон тул тайлбарыг хүлээн авах боломжгүй байна.
Тайлбар 5	Тайлбарыг хүлээн авч, тайлангийн төсөлд тусгав.
Тайлбар 6	Засгийн Газрын 2017 оны 89 дүгээр тогтоолоор баталсан “Бодлогын баримт бичгийн хэрэгжилт болон захиргааны байгууллагын үйл ажиллагаанд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийх нийтлэг журам”-ын 5 дугаар зүйлийн 5.2-т “хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний үнэлэлт, дүгнэлт, зөвлөмжийг хууль тогтоомж, баримт нотолгоонд үндэслэн гаргах” гэж заасныг баримтлахгүйгээр тайланд тусгасан арга хэмжээг тухайн жилд хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн эсэх, төслийн тайлбар үндэслэлд тусгасан эсэхийг нягтлахгүйгээр үнэлсэн тул саналыг хүлээн авах боломжгүй байна.

САНГИЙН ЯАМНААС ИРҮҮЛСЭН САНАЛ, ТАЙЛБАР

МОНГОЛ УЛСЫН САНГИЙН ЯАМ

15160 Улаанбаатар хот, Чингэлтэй дүүрэг,
С.Данзангийн гудамж 5/1, Засгийн газрын II байр,
Утас/факс: (976-51) 26 74 68, И-мэйл: info@mof.gov.mn
Вэбсайт: www.mof.gov.mn

2020.04.21 № 5-2/2621
танай 2020.04.15-ны № 21/1138-Т

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ
АУДИТОРЫН ОРЛОГЧ БӨГӨӨД
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР О.ТЭНГИС
ТАНАА

Санал өгөх тухай

Төрийн аудитын тухай хуулийн 19 дүгээр зүйлийн 19.3.2 дахь заалтад заасны дагуу танай газраас “Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2019 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэл”-ийн биелэлтэд хийсэн гүйцэтгэлийн аудитын тайлангийн төсөлтэй танилцлаа.

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Хорин тавдугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 7 дахь заалт, Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулийн 26 дугаар зүйлийн 7 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийг үндэслэн жил бүрийн Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг хөгжүүлэх үндсэн чиглэлийн төслийг боловсруулж байна.

Мөн Үндсэн чиглэлийн төслийг боловсруулахдаа “Монгол Улсын тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал-2030”, “Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр”, улсын хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөр, төсвийн хүрээний мэдэгдэл болон салбарын хөгжлийн бодлогын баримт бичгүүдтэй уялдуулах зарчмыг баримталсан болно.

Тайлангийн төсөлд дараах саналтай байна. Үүнд:

Тайлбар 1-ийг
үзнэ үү.

1. Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг хөгжүүлэх үндсэн чиглэл, жилийн төсвийн төслийг Төсвийн хүрээний мэдэгдэл, мөн Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн ирүүлсэн саналыг төсвийн боломж, дунд хугацааны төсөөлөлд нийцүүлэн боловсруулдаг учраас ирүүлсэн бүх саналыг тусгах боломжгүй тул тайлангийн төслийн 1.2-т тусгагдсан “...Үндэсний хөгжлийн газраас албан бичгээр ирүүлсэн зарим саналыг тусгаагүй байна.” гэсэн дүгнэлтийг хасах;

Тайлбар 2-ыг
үзнэ үү.

2. Улсын Их Хурлаар үндсэн чиглэлийн төслийг хэлэлцүүлэх үеэр гишүүдээс гарсан саналууд нэмэгддэг тул тайлангийн төслийн 1.6-д “холбогдох тооцоо судалгаагүйгээр төсөл, арга хэмжээг нэмж баталсан...” гэсний оронд бодлогын санал өгөх, түүнчлэн хаана нэмэгдүүлснийг тодорхой заах;

Тайлбар 3-ыг
үзнэ үү.

3. Үндсэн чиглэлд үндэслэн тухайн жилийн төсвийн төслийг боловсруулахаас гадна Төсвийн хүрээний мэдэгдэлд үндэслэн боловсруулдаг. Нэг талаар төсөв боломжгүй байгаа нөхцөлд бүх ирүүлсэн саналыг тусгах, мөн нөгөө талаар төсвийн бүх асуудлаа Үндсэн чиглэлд буулгах боломжгүй тул тайлангийн төслийн 1.14-т тусгагдсан “Улсын эдийн засаг, нийгмийг хөгжүүлэх үндсэн чиглэлд үндэслэн санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага тухайн жилийн төсвийн төслийг боловсруулна” гэсэн заалтад нийцүүлэн тухайн жилийн

9761 04563

	төсвийн хязгаар, төсвийн төслийг төлөвлөөгүйгээс шалтгаалсан байна.” гэсэн дүгнэлтийг дахин авч үзэх;
Тайлбар 4-ийг үзнэ үү.	4. Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулийн 26 дугаар зүйлийн 7 дахь хэсэгт “...Эдийн засаг, нийгмийн хөгжлийн үндсэн чиглэлд хөгжлийн бодлого, зорилт, хүрэх түвшин, шалгуур үзүүлэлт, тухайн жилд хэрэгжүүлэх эдийн засаг, нийгмийн томоохон арга хэмжээ, урт болон дунд хугацааны бодлогын баримт бичгийн уялдаа, хөрөнгийн эх үүсвэр, хариуцан хэрэгжүүлэх яам, байгууллагыг тусгана.” гэж заасан байдаг тул гүйцэтгэлийн тайлангийн төслийн 1.9-д тусгагдсан “хүрэх түвшнийг тодорхой тусгаагүй, хэрэгжих боломжтой хугацааг үндэслэлтэй тооцож төлөвлөөгүй, шалгуур үзүүлэлтийг оновчтой тогтоогоогүй, судалгаа шинжилгээнд үндэслэхгүйгээр хэт ерөнхий төлөвлөсөн...” гэх тайлбар үндэслэлийг нягтлах;
Тайлбар 5-ыг үзнэ үү.	5. Үндсэн чиглэл нь богино хугацааны хөгжлийн бодлогын баримт бичиг бөгөөд түүний зорилтыг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний шалгуур үзүүлэлтүүдийг Засгийг газрын 2016 оны 249 дүгээр журамд заасанчлан бодлогыг хэрэгжүүлсний үр дүнд гарах өөрчлөлтийг илэрхийлсэн байдлаар тодорхойлон тусгадаг. Харин Төсвийн тухай хуулийн дагуу Монгол Улсын тухайн жилийн төсвийг батлахдаа тухайн жилийн батлагдсан үндсэн чиглэлд тусгагдсан арга хэмжээг байгууллагын нэр, байршил, санхүүжилтийн дүн тус бүрээр дэлгэрэнгүй задлан, төсөл хөтөлбөрөөр ангилан баталдаг. Тухайлбал, “Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2019 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэл”-ийн 15.5-д “Эмнэлгийн тусламж үйлчилгээний чанарыг сайжруулж, тусламж үйлчилгээнээс үүдэлтэй эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх” арга хэмжээг нийт 11 эмнэлгийг шинээр ашиглалтад оруулж, тоног төхөөрөмжүүдийг 100 хувь чанарын хяналтын баталгаажуулалтад хамруулж, нэг удаагийн хэрэгслийн хангамжийг 50 хувьд хүргэснээр биелэлтийг хангаж, түүнд 57.0 тэрбум төгрөгийг төсөвлөсөн. Харин эдгээр 11 эмнэлэг, тоног төхөөрөмжийн задаргааг Төсвийн тухай хуулийн дагуу төсөл хөтөлбөрийн ангиллаар Монгол Улсын 2019 оны төсвийн тухай хуулиар нарийвчлан баталсан. Иймд тайлангийн төслийн 1.15-д тусгагдсан “ЭМЯ: ...байгууллагын нэр, тоо, тоног төхөөрөмжөөр хангах байгууллагын тоо, нэр төрөл, тодорхой тусгаагүй, санхүүжилтийн эх үүсвэрийг нарийвчлан төлөвлөөгүй.” гэснийг дахин авч үзэх;
Тайлбар 6-г үзнэ үү.	6. Хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээг гүйцэтгэлээр нь санхүүжүүлдэг, ажил удаашраад санхүүжилтээ аваагүй байгаа нь буруу төлөвлөлтөөс шалтгаалахгүй бөгөөд зохион байгуулалтын асуудал тул тайлангийн төслийн 1.17-д тусгагдсан дүгнэлтийг хасах;
Тайлбар 7-г үзнэ үү.	7. Уул уурхай, эрчим хүч, зам, тээврийн салбарт хэрэгждэг томоохон төсөл, хөтөлбөрүүд нь олон жил үргэлжлэн хэрэгждэгээс гадна их хэмжээний хөрөнгө оруулалт шаардагддаг. Хэрэгжилтийг явцад гэрээ хэлэлцээрийн асуудал гаднын хүчин зүйлээс шалтгаалж удаашрах, техник, эдийн засгийн үндэслэлийг боловсруулаагүй төслүүдийн хувьд хүрэх түвшин шалгуур үзүүлэлтүүдийг нарийвчлан төлөвлөх нь хүндрэлтэй байдаг тул тайлангийн төслийн 2.25-д тусгагдсан “гадаад эх үүсвэр болон хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалтын эх үүсвэр шийдвэрлэгдээгүй байхад зарим арга хэмжээний хүрэх түвшнийг хэрэгжих боломжтой хугацаагаар тооцож төлөвлөгөөгүйгээс....хэрэгжээгүй” гэсэн тайлбарыг тодорхой болгох;
Тайлбар 8-ыг үзнэ үү.	8. Тайлангийн төсөлд “Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газраас хийсэн эхний хагас жилийн үнэлгээгээр хэрэгжээгүй арга хэмжээний шалтгаан нөхцөлийг

тодорхойлж, эрчимжүүлэх талаар хэрэгжүүлэгч яам, агентлагуудад үүрэг өгсөн боловч хэрэгжүүлээгүй байна” гэсэн дүгнэлт өгсөн боловч, мөн төслийн 2.31-д “Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газраас ...үүрэг өгсний дагуу хэрэгжилтийн хувь дээшилсэн байна.” гэж хоорондоо зөрүүтэй үнэлэлт, дүгнэлтийг авч үзэх зэрэг саналтай байна.

ТӨРИЙН НАРИЙН
БИЧГИЙН ДАРГА

С.НАРАНЦОГТ

УАГ-ЫН ТАЙЛБАР

Сангийн яамнаас ирүүлсэн 2 тайлбарыг хүлээн авч, тайлангийн төсөлд нэмэлт тодруулгыг оруулж, 6 тайлбарыг хүлээн авах боломжгүй байна.

Үзүүлэлт	Тайлбар
Тайлбар 1	Тайлангийн төслийн 1.2-т тусгагдсан “...Үндэсний хөгжлийн газраас албан бичгээр ирүүлсэн зарим саналыг тусгаагүй байна” гэсэн дүгнэлт нь тус газартай холбоотойгоос гадна Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2019 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэлд тусгасан нийт арга хэмжээтэй хамааралтай бөгөөд тайлангийн төсөлд жишээгээр оруулсан тул хасах боломжгүй байна.
Тайлбар 2	Тайлангийн төслийн 1.6-д “холбогдох тооцоо судалгаагүйгээр төсөл, арга хэмжээг нэмж баталсан ...” гэснийг нэмэгдсэн арга хэмжээ бүрээр Хүснэгт 3-т харуулсан, УИХ-ын анхааралд толилуулах асуудалд тусгасан тул хүлээн авах боломжгүй байна.
Тайлбар 3	Тайлангийн төслийн 1.14-т “Хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.9-д “Улсын эдийн засаг, нийгмийг хөгжүүлэх үндсэн чиглэлд үндэслэн санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага тухайн жилийн төсвийн төслийг боловсруулна” гэж заасантай нийцүүлэн тухайн жилийн төсвийн хязгаар, төсвийн төслийг төлөвлөөгүйгээс шалтгаалжээ” гэсэн дүгнэлтийн жишээг тайлангийн төсөлд тусгасан, өмнөх жилд өгсөн зөвлөмж хэрэгжээгүй тул хүлээн авах боломжгүй байна.
Тайлбар 4	Тайлангийн төслийн 1.9-д “Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2019 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэл”-ийн арга хэмжээг Засгийн Газрын 2016 оны 249 дүгээр тогтоолоор баталсан “Хөгжлийн бодлого боловсруулах нийтлэг журам”-ын 7 дугаар хавсралтаар төлөвлөсөн боловч тухайн жилд хэрэгжүүлэх зарим арга хэмжээний хүрэх түвшнийг тодорхой тусгаагүй, хэрэгжих боломжтой хугацааг үндэслэлтэй тооцож төлөвлөөгүй, шалгуур үзүүлэлтийг оновчтой тогтоогоогүй, судалгаа шинжилгээнд үндэслэхгүйгээр хэт ерөнхий байдлаар төлөвлөсөн байна.” гэсэн нь зарим арга хэмжээтэй холбоотой бөгөөд жишээг тайлангийн төсөлд тусгасан тул тайлбарыг хүлээн авах боломжгүй байна.
Тайлбар 5	Тайлбарыг хүлээн авч, тайлангийн төсөлд тусгав.
Тайлбар 6	Тайлангийн төслийн 1.17-д “Баталсан арга хэмжээг бүрэн хэрэгжүүлэхэд хүрэлцэхүйц санхүүжилтийг тооцоо судалгаанд үндэслэн бодитой тооцож, төлөвлөөгүйгээс санхүүжилтийн эх үүсвэргүй болох, дутагдах зэрэг нөхцөл байдал бий болсноос арга хэмжээ хэрэгжихгүй, дутуу хэрэгжих үр дагавар үүсч байна.” гэсэн дүгнэлтэд хамаарах санхүүжилт батлагдаагүйгээс шалтгаалан хэрэгжээгүй арга хэмжээний жишээг тайлангийн төслийн 2.20-2.24 дэх хэсэгт оруулсан тул хасах боломжгүй байна.
Тайлбар 7	Тайлангийн төслийн 2.23-т “Гадаад эх үүсвэр болон хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалтын эх үүсвэр шийдвэрлэгдээгүй байхад зарим арга хэмжээний хүрэх түвшнийг хэрэгжих боломжтой хугацаагаар тооцож төлөвлөөгүйгээс дараах арга хэмжээнүүд хэрэгжээгүй байна” гэсэн нь зарим арга хэмжээтэй холбоотой бөгөөд жишээг тайлангийн төсөлд тусгасан тул тайлбарыг хүлээн авах боломжгүй байна.
Тайлбар 8	Тайлбарыг хүлээн авч, тайлангийн төсөлд тусгав.

ДҮГНЭЛТ

Аудитын явцад цуглуулсан нотлох зүйл, аудитын дүнд үндэслэн дараах дүгнэлтийг хийж байна. Үүнд:

- Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2019 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэлийн зарим арга хэмжээг Хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн тухай хууль, журамд нийцүүлэн тооцоо судалгаанд үндэслээгүй, хэрэгжих боломжтой хугацаа, шалгуур үзүүлэлт, хүрэх түвшнийг оновчтой тогтоохгүйгээр төлөвлөсөн зөрчил бүрэн арилахгүй байна.
- Баталсан арга хэмжээ бүрд шаардагдах хөрөнгийн хэмжээ, санхүүжилтийн эх үүсвэрийг улсын хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөр, төсвийн хүрээний мэдэгдэлд нийцүүлэн бодитой тооцоогүйгээс санхүүжилтийн эх үүсвэр дутагдаж, төлөвлөсөн арга хэмжээ хэрэгжихгүй, дутуу хэрэгжих үр дагавар үүсч байна.
- Үндсэн чиглэлийн арга хэмжээг төлөвлөсөн хугацаанд багтаан хэрэгжүүлэх, санхүүжилтийн эх үүсвэрийг шийдвэрлэх асуудлыг холбогдох байгууллагууд хангалттай зохион байгуулаагүй, ЗГХЭГ-аас 2019 оны эхний хагас жилд хийсэн үнэлгээгээр өгсөн үүргийг бүрэн хэрэгжүүлээгүй байна.
- Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2019 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэлийн арга хэмжээний биелэлтэд дотоод хяналт хийх чиг үүрэг бүхий байгууллагууд арга хэмжээг тухайн жилд хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн эсэх, төслийн тайлбар үндэслэлд тусгасан эсэхийг нягтлахгүйгээр үнэлсэн байна.
- ҮАГ-аас 2013-2018 онд үндсэн чиглэлийн биелэлтэд хийсэн гүйцэтгэлийн аудитаар УИХ, ЗГХЭГ, Сангийн яам болон бусад хэрэгжүүлэгч яам, агентлагуудад дээр дурдсан зөрчлийг арилгах, хамтран хэрэгжүүлэгч байгууллагуудын ажлын уялдаа холбоо, ажлын хариуцлагыг сайжруулах зөвлөмжийг жил бүр өгсөн боловч зөрчлүүд дахин давтагдан гарсаар байна.

Монгол Улсын Их Хурлын анхааралд толилуулах нь:

1. Засгийн Газраас өргөн барьсан Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг хөгжүүлэх үндсэн чиглэлийг хэлэлцэж шийдвэр гаргахдаа хууль, журмын дагуу нөхцөл байдлын урьдчилсан судалгаа хийгдээгүй, ТЭЗҮ, зураг, төсөлгүй, бэлтгэл ажил хангагдаагүй, санхүүжилтийн эх үүсвэргүй арга хэмжээг нэмж батлахгүй байх;
2. УИХ-ын 2011 оны 34 дүгээр тогтоолын 2-т “Эдийн засаг, нийгмийг хөгжүүлэх жил бүрийн үндсэн чиглэлийн биелэлтэд гүйцэтгэлийн аудит хийж, аудитын тайланг Улсын Их Хуралд ирүүлж байхыг Үндэсний аудитын газарт үүрэг болгосугай” гэж заасныг эргэн хянаж, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.10 дахь заалттай уялдуулан УАГ-аас Засгийн газрын мөрийн хөтөлбөр буюу дунд хугацааны бодлогын баримт бичгийн хэрэгжилтэд аудит хийх талаар эрх зүйн зохицуулалттай болгох асуудлыг тус тус толилуулж байна.

ЗӨВЛӨМЖ

Аудитаар илрүүлсэн зүйл, аудитын дүгнэлтэд үндэслэн дараах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэхийг холбогдох байгууллага, албан тушаалтанд зөвлөж байна. Үүнд:

Засгийн Газрын Хэрэг эрхлэх газарт:

1. Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг хөгжүүлэх үндсэн чиглэлийн арга хэмжээг төлөвлөх, хэрэгжүүлэх, тайлагнах явцад хяналт-шинжилгээ хийхдээ биелэлтийн тайланг иж бүрэн гаргасан эсэх, арга хэмжээг тухайн жилд хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн эсэх, төслийн тайлбар үндэслэлд тусгасан эсэхийг хянаж, үнэлэх;
2. Үндсэн чиглэлд баталсан арга хэмжээг хангалтгүй биелүүлсэн, өгсөн зөвлөмжийг хэрэгжүүлээгүй холбогдох албан тушаалтанд хариуцлага тооцох.

Сангийн сайдад:

1. Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг хөгжүүлэх үндсэн чиглэлийн арга хэмжээг хууль, журмын дагуу тооцоо судалгаанд үндэслэн тухайн жилд хэрэгжих боломжтой хугацаа, шалгуур үзүүлэлт, хүрэх түвшнээр оновчтой тогтоох, санхүүжилтийн эх үүсвэрийг бодитой тооцож төлөвлөх, тайланд тусгасан арга хэмжээг тухайн жилд хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн зорилттой нийцсэн эсэхийг хянаж, үнэлэх.

Төсвийн ерөнхийлөн захирагч нарт:

1. Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг хөгжүүлэх үндсэн чиглэлийн арга хэмжээг хууль, журамд нийцүүлэн тухайн жилд хүрэх түвшин, шалгуур үзүүлэлтийг тооцоо судалгаанд үндэслэн бодитой төлөвлөх;
2. Үндсэн чиглэлийн арга хэмжээг төлөвлөсөн хугацаанд хэрэгжүүлж, биелэлтийн тайланд зарцуулсан хөрөнгийн хэмжээ, хүрсэн түвшнийг журамд нийцүүлэн бүрэн тодорхойлж тайлагнах;
3. Аудитын тайланд тусгагдсан хэрэгжээгүй, дутуу хэрэгжсэн арга хэмжээг бүрэн хэрэгжүүлж, өгсөн зөвлөмжийн биелэлтийг хангахад анхаарч, дотоод хяналтын үр нөлөөг дээшлүүлж ажиллах.

Монголбанкнд:

1. Хамтран ажиллах байгууллагуудын ажлын уялдаа холбоог сайжруулан банк, санхүүгийн тогтолцооны эрсдэл даах чадавх болон санхүүгийн үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлэх, зээлийн хүүг бууруулах эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгож, хэрэгжилтийг эрчимжүүлж, валютын орох урсгал өндөр үед гадаад валютын нөөцийг нэмэгдүүлж ажиллах.

ХАВСРАЛТ 1. ХЭРЭГЖЭЭГҮЙ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ СУДАЛГАА

№	Бодлого	Бодлогын баримт дугаар	Арга хэмжээ	Хариуцах байгууллага
1	Эдийн засгийн өсөлтийг дэмжих салбаруудын бодлого	4.3	Улаанбаатар хотод төмс, хүнсний ногоо, жимс, жимсгэнийн хадгалалт, борлуулалтын цогцолбор төв байгуулах	ХХААХҮЯ
2		4.8	Эмээлтийн хөнгөн үйлдвэрийн парк байгуулах	
3		5.4	Хүнд аж үйлдвэрийн бүтээн байгуулалтын ажлыг эрчимжүүлэх	УУХҮЯ
4		6.2	Монгол Улсын эрчим хүчний хангамжийн найдвартай байдал, Өмнөд бүсийн цахилгаан эрчим хүчний өсөн нэмэгдэж байгаа хэрэглээг хангах шинэ эх үүсвэр барих	ЭХЯ
5		7.6	Орон нутгийн нисэх буудлуудын чадавхыг дээшлүүлэх	ЗТХЯ
6	Бүс нутаг, хөдөөгийн хөгжил, байгаль орчны бодлого	9.10	Цөлжилт, газрын доройтлыг бууруулах	БОАЖЯ
7	Хүний хөгжлийг дэмжих нийгмийн бодлого	15.7	Сүрьеэгийн эмнэлгийн барилга шинээр барих /360 ортой/	ЭМЯ
8		16.8	Ядуу хүн амын эрэлт хэрэгцээнд тохирсон халамжийн болон хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих хөтөлбөр, арга хэмжээ, үйлчилгээг бүлэг тус бүрд ялгавартайгаар хүргэх	ХНХЯ
9		16.10	Хүүхэд төрүүлсэн эхэд даатгуулсан хэлбэрээс үл хамааран хөдөлмөрийн хөлснөөс адил хувиар тооцон тэтгэмж олгох хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэх	
10		16.11	Төрүүлж өсгөсөн хүүхдийн тоогоор эхийн ажилласан 1 жилийг 1.5 жилээр тооцох хуулийн хэрэгжилтийг хангаж ажиллах	
11		16.12	0-3 насны хүүхдээ асарч буй эхчүүдийн нийгмийн даатгалын шимтгэл төлсөн хугацааг тасрахгүй байх нөхцөл бүрдүүлэх	
12		16.17	Төр, хувийн хэвшил, олон нийтийн дэмжлэгтэйгээр ахмад настны эрх, хөгжил, хамгааллыг сайжруулж, нийгмийн харилцаанд оролцох оролцоог нэмэгдүүлэх	

ХАВСРАЛТ 2. ЭРЧИМЖҮҮЛЭХ ШААРДЛАГАТАЙ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ СУДАЛГАА

№	Бодлого	Бодлогын баримт дугаар	Арга хэмжээ	Хариуцах байгууллага
1	Эдийн засгийн өсөлтийг дэмжих салбаруудын бодлого	3.2	Монгол Улсын малын генетик нөөцийн төлөв байдлын үнэлгээ хийх, мал аж ахуйн салбарын мэдээллийн сан бүрдүүлэх, түүний техник тоног төхөөрөмжийн шинэчлэлт хийх	ХХААХҮЯ
2		4.5	“Үйлдвэржилт 21:100” үндэсний хөтөлбөрийг эрчимжүүлж, үйлдвэржүүлэх бодлого хэрэгжүүлэх	
3		6.3	Шивээ-Овоо, Тэвшийн говь болон бусад нүүрсний ордыг түшиглэн экспортын зориулалттай том чадлын цахилгаан станц, тогтмол гүйдлийн цахилгаан дамжуулах шугам барих төслийг эхлүүлэх	ЭХЯ
4		6.4	Сэргээгдэх эрчим хүчний үйлдвэрлэлийг зохистой харьцаагаар хөгжүүлэх	
5		6.6	Аймгийн төвүүд болон томоохон хот суурин газарт дулааны станц, шугам сүлжээг шинээр барих, өргөтгөх, эрчим хүчээр хангах ажлыг үе шаттайгаар хэрэгжүүлэх	
6		6.8	Метан хийг ашиглах боломжит нөөцийг бүрдүүлэх судалгааг эрчимжүүлэх, хийн хангамжийг хөгжүүлэх эрх зүй, дэд бүтцийн орчныг бүрдүүлэх, нүүрснээс цэвэр түлш гарган авах үйлдвэр барих төслийг эхлүүлэх	
7	Бүс нутаг, хөдөөгийн хөгжил, байгаль орчны бодлого	8.4	Улаанбаатар хот болон аймгийн төвүүдийн цэвэрлэх байгууламжийг шинээр барих болон өргөтгөн шинэчлэх ажлыг үргэлжлүүлэх	БХБЯ
8		9.3	Цаг уур, орчны шинжилгээний техник, технологийн шинэчлэл, сүлжээний өргөтгөл хийх	БОАЖЯ
9		10.3	Гамшгийн үед ашиглах нөөцийн бүтээгдэхүүнийг хадгалах механикжсан хүнсний болон шатахууны агуулахыг барих	ОБЕГ
10	Засаглал, эрх зүйн шинэчлэл, гадаад бодлого, батлан хамгаалах салбарын бодлого	17.1	Шүүхийн шинжилгээний тухай хууль болон Гадаадын иргэний эрх зүйн байдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах	ХЗДХЯ
11		18.2	Улсын эталоны нарийвчлалын түвшнийг дээшлүүлж, баталгаажуулалтын болон эталон лабораторийг байгуулах	СХЗГ

ХАВСРАЛТ 3. ХЭРЭГЖИЛТ ДУТУУ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ СУДАЛГАА

№	Бодлого	Бодлогын баримт дугаар	Арга хэмжээ	Хариуцах байгууллага
1	Макро, эдийн засгийн бодлого	1.1	Дотоодын нийт бүтээгдэхүүний бодит өсөлтийг 8 хувьд хүргэх	СЯ
2		1.2	Зах зээлийн эрэлтэд нийцсэн ажиллах хүчин бэлтгэж, хөдөлмөрийн нөөцийн ашиглалтыг нэмэгдүүлэх	ХНХЯ
3		2.2	Валютын орох урсгал өндөр үед гадаад валютын нөөцийг нэмэгдүүлэх	МБ
4		2.4	Хөрөнгийн зах зээлийн хууль эрх зүйн орчин, дэд бүтцийг боловсронгуй болгож, бизнес эрхлэгчдэд хямд өртөгтэй санхүүжилт татах боломжийг бүрдүүлэх	СЗХ
5		2.5	Банк, санхүүгийн тогтолцооны эрсдэл даах чадавхыг нэмэгдүүлэх	МБ
6		2.7	Зээлийн хүүг бууруулах, санхүүгийн үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлэх эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгож, хэрэгжилтийг эрчимжүүлэх	
7	Эдийн засгийн өсөлтийг дэмжих салбаруудын бодлого	3.1	Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн салбарын эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох	ХХААХҮЯ
8		3.4	Эрчимжсэн мал аж ахуйг хөгжүүлэх замаар хүнсний зарим нэр төрлийн бүтээгдэхүүний импортын хэмжээг бууруулах	
9		4.2	Хүн амын эрүүл, аюулгүй төмс, хүнсний ногоо, жимс, жимсгэнийн хангалтыг нэмэгдүүлэх	
10		4.4	Үр тарианы талбайн хөрсний үржил шимийг сайжруулах, ургацын хэмжээг нэмэгдүүлэх, алслагдсан бүс нутгийн тариалалтыг дэмжих	
11		4.6	“Ноолуур” хөтөлбөр хэрэгжүүлэх	
12		4.9	Төрөөс дотоодын худалдан авалт, бүтээгдэхүүний нэр төрөл, тоо хэмжээг нэмэгдүүлэх	
13		4.10	Орон нутгийн мэргэжлийн хяналтын лабораторийн ажиллах нөхцөлийг сайжруулах	МХЕГ
14		5.1	Нутаг дэвсгэрийн геологийн тогтоц, ашигт малтмалын тархалтын зүй тогтол, хэтийн төлөвийг судлах зорилгоор геологийн судалгааны ажлыг гүйцэтгэх	УУХҮЯ
15		5.2	Нутаг дэвсгэрийн ашигт малтмалын тархалтын зүй тогтол, хэтийн төлөвийг судлах, геоэкологи, гидрогеологийн судалгаа хийх, геомэдээллийн санг баяжуулах сэдэвчилсэн судалгааны ажлыг гүйцэтгэх	
16		5.3	Уул уурхайн салбарын томоохон төсөл хөтөлбөрүүдийн үйл ажиллагааг эрчимжүүлэх	
17		5.5	Шатахуун импортлох, үйлдвэрлэх, хадгалах, бөөнөөр болон жижиглэнгээр борлуулах үеийн чанарын хяналтын тогтолцоог сайжруулан, Евро-5 стандартын шаардлага хангасан шатахууны эзлэх хувийг нэмэгдүүлэх	
18	Бүс нутаг, хөдөөгийн хөгжил, байгаль орчны бодлого	6.1	Эрчим хүчний салбарын тасралтгүй, найдвартай ажиллагааг хангах зорилгоор ашиглалтад байгаа цахилгаан станцуудыг өргөтгөн шинэчилж, хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх	ЭХЯ
19		6.5	Бүс нутгийн эрчим хүчний систем, хүнд үйлдвэрүүд, том хэрэглэгчид, эрчим хүчний эх үүсвэрүүдийг холбосон цахилгаан дамжуулах агаарын шугам, дэд станцыг барьж, эрчим хүчний нэгдсэн систем байгуулах ажлыг эхлүүлэх	
20		7.2	Авто замын засвар, арчлалтын хугацааг уртасгах, ашиглалтын хэвийн нөхцөлийг хангах	ЗТХЯ
21		7.3	Улаанбаатар хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөтэй уялдуулан авто замын сүлжээг сайжруулах, түгжрэлийг бууруулах цогц арга хэмжээ авах	
22		7.5	Бодит салбарын хөгжлийг дэмжих төмөр замын төслүүдийг үргэлжлүүлэх	
23		8.1	“Монгол Улсын хүн амын нутагшилт, суурьшлын хөгжлийн ерөнхий төсөл”-ийг боловсруулах	БХБЯ
24		8.2	Монгол Улсын нутаг дэвсгэрийг бүрэн зурагжуулах, шинэчлэх, геодезийн нэгдсэн сүлжээг бий болгох	
25		8.3	Улаанбаатар хот болон стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын орд газрыг түшиглэн хөгжих хот, суурин, хилийн боомтуудын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөнд тодотгол хийх	
26		8.5	"Тайшир-Алтай" төслийг хэрэгжүүлж, эрүүл ахуйн шаардлагад нийцсэн усны хэрэглээг нэмэгдүүлэх	

27		8.6	Гэр хорооллын дахин төлөвлөлтийн төсөл, хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх хүрээнд инженерийн дэд бүтцийн ажлыг эрчимжүүлэх	
28		8.7	Гэр хороололд амины орон сууц барихад зориулж урт хугацааны хөнгөлөлттэй нөхцөлөөр ипотекийн зээл олгох	
29		9.6	Аялал жуулчлалын гол чиглэлийн дагуу үйлчилгээний цогцолборыг байгуулах	
30	Хүний хөгжлийг дэмжих нийгмийн бодлого	11.4	Ерөнхий боловсролын сургуулийн дотуур байранд амьдарч байгаа бага ангийн 6-8 настай хүүхдэд зориулсан асаргаа, халамж, хөгжлийн үйлчилгээтэй болгох	БСШУСЯ
31		12.4	2020 онд Герман болон Европын бусад орнуудад Чингис хааны өмнөх болон дараах үеийн түүх, археологийн үзэсгэлэн гаргах бэлтгэл ажиллагааг хангах	
32		13.4	Шинжлэх ухаан технологи, инновацын салбарт олон улсын жишигт нийцсэн барилга, байгууламж, лабораторийн орчин нөхцөл бүхий дэд бүтцийг бий болгох	
33		15.2	Халдварт бус өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, эрт илрүүлэх эмчилгээ, оношилгооны чанарыг сайжруулах	
34		15.3	Зонхилон тохиолдох халдварт өвчний тандалт, сэргийлэлтийг сайжруулж, өвчний тохиолдлыг бууруулах	
35		15.5	Эмнэлгийн тусламж үйлчилгээний чанарыг сайжруулж, тусламж үйлчилгээнээс үүдэлтэй эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх	ЭМЯ
36		16.1	Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих төсөл, хөтөлбөр, арга хэмжээний хүрээнд зохион байгуулалттай болон хувь хүний ур чадварт түшиглэсэн ажлын байр бий болгох	
37		18.3	Олон улсын итгэмжлэлийн байгууллагын хэлэлцээрт нэгдэх	
38		18.4	Төрийн өмчийн талаарх бодлого боловсруулан хэрэгжүүлэх, удирдлага менежментийг сайжруулах, төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдэд сайн засаглалыг хөгжүүлэх замаар өмчийн үр өгөөжийг нэмэгдүүлэх, худалдан авах үйл ажиллагааг ил тод болгох, өрсөлдөх тэгш боломжоор хангах эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох	
39		19.3	Монгол Улс, ОХУ, БНХАУ-ын “Эдийн засгийн коридор байгуулах хөтөлбөр”-ийг хэрэгжүүлэх Хөрөнгө оруулалтын судалгааны төвийн үйл ажиллагааг эрчимжүүлэх	
40	Засаглал, эрх зүйн шинэчлэл, гадаад бодлого, батлан хамгаалах салбарын бодлого	19.4	Хилийн чанад дахь Монгол иргэдийн эрх ашгийг хамгаалах зорилгоор консулын үйл ажиллагааны эрх зүйн орчныг бэхжүүлэх	ГХЯ
41		20.3	НҮБ-ын энхийг сахиулах ажиллагаанд инженерийн ротыг бэлтгэж, оролцуулах	
42		20.4	Материал, хэрэгслийн нөөцийг зэвсэгт хүчний хэмжээнд оновчтой шилжүүлэн байршуулах ажлыг зохион байгуулах	